

**E-portfolioprosessi varhaiskasvatustieteen opiskelijoiden
oman osaamisen tunnistamisen välineenä**

Kurento, Sauli & Tamminen, Olli

Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2018

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kurento, Sauli & Tamminen, Olli. 2018. E-portfolioprosessi varhaiskasvatuksen opiskelijoiden oman osaamisen tunnistamisen välineenä. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 51 sivua + liitteet.

E-portfoliota käytetään maailmanlaajuisesti paljon opiskeluvälineenä erityisesti korkeakouluopinnoissa. E-portfolion käyttö vaatii perinteiseen opiskeluun verrattuna erilaista lähestymistapaa ja haastaa opiskelijoita ottamaan vastuun omasta oppimisestaan. Parhaimmillaan e-portfolion käyttö opintojen aikana jatkuu työelämään sekä tukee opiskelijan elinikäistä oppimista. E-portfolion käyttö vaatii kuitenkin tukea, etteivät sen hyödyt jää saavuttamatta.

Tämän tutkimuksen päämääränä oli selvittää, kuinka Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineessa ensimmäistä kertaa käytössä ollut e-portfolio on otettu vastaan opiskelijoiden keskuudessa, miten sitä on käytetty, millaisena se on koettu ja minkälaisia kehityskohteita e-portfolion käytöstä on löydetty. Päätutkimustehtäväksi nousi e-portfolion kehittämis ehdotusten esittäminen opiskelijoilta kerätyn aineiston pohjalta.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tausta-aineistoa kerättiin kyselylomakkeella, jonka perusteella valikoitiin kuusi haastateltavaa puolistrukturoituun teemahaastatteluun. Haastatteluaineisto analysoitiin aineistolähtöisesti sisällönanalyysin menetelmää käyttäen.

Haastatteluaineiston perusteella selvisi, että e-portfoliossa ja erityisesti sen käytön ohjauksessa on kehitettävää. Opiskelijat käyttävät e-portfoliota lähinnä materiaalipankkina, ja haastateltavat kuvaavat e-portfolion käyttöön tarvittavan motivaation puutetta. Opiskelijat näkevät e-portfolion hyödyllisenä välineenä sekä opintoja että työelämää varten, mutta tiedostavat hyötyjen toteutuvan vain aktiivisen käytön seurauksena.

Vaikuttaa ilmeiseltä, etteivät opiskelijat osaa käyttää e-portfoliota saavuttaakseen kaikkia sen käytöstä seuraavia hyötyjä. E-portfolion kehittämishaasteina tulevat olemaan opiskelijoiden e-portfolion käyttötaitojen vahvistaminen sekä e-portfoliotyöskentelyn ohjauksen kehittäminen opiskelijoiden tarpeita paremmin vastaavaksi.

Avainsanat: e-portfolio, varhaiskasvatus, ammatillinen kehittyminen.

SISÄLTÖ
TIIVISTELMÄ
SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	E-PORTFOLIO	7
2.1	Portfolio elektronisella alustalla	7
2.2	E-portfolion käytön haasteet	8
2.3	Kohti onnistunutta e-portfolion käyttöä	9
3	E-portfolio ammatillisen kasvun ja työelämän näkökulmasta	12
3.1	E-portfolio opiskelijan välineenä opinnoista työelämään.....	12
3.2	Lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen	15
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -KYSYMYKSET	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	19
5.1	Tutkimuskohde ja lähestymistapa.....	19
5.2	Tutkimukseen osallistujat	20
5.3	Aineiston keruu.....	22
5.4	Aineiston analyysi	24
5.5	Eettiset ratkaisut.....	28
6	TULOKSET	30
6.1	E-portfolion käyttö ja siihen liittyvä keskustelu.....	30
6.1.1	E-portfoliota käytetään materiaalipankkina.....	31
6.1.2	E-portfolion käyttötaidot	32
6.1.3	Keskustelu e-portfoliosta on ollut vähäistä	35
6.2	E-portfolion hyödyllisyys	37
6.2.1	E-portfolio oman osaamisen tunnistamisen välineenä opinnoissa	37
6.2.2	E-portfolion hyödyt työelämässä	39
6.2.3	E-portfolion potentiaaliset hyödyt	40
6.3	E-portfolioprosessin kehittämissuunnat	42
6.3.1	E-portfolioprosessin tulisi olla vahvempi osa opintoja.....	43

6.3.2	Tuki keskittyy ohjauskerroille	46
6.3.3	E-portfolion tekniseen toteutukseen ollaan kohtalaisen tyytyväisiä 50	
7	POHDINTA	51
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	51
7.2	Tutkimuksen luotettavuus, arviointi ja jatkotutkimushaasteet	55
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	61

1 JOHDANTO

Portfolio on nykypäivänä tavoitteellinen työkalu, joka kuvaa opiskelijan työskentelyä, kehittymistä ja saavutuksia (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 2; Niikko 2001, 14). Opiskelijoiden tekemät portfolioit toimivat myös työelämän näkökulmasta hyödyllisenä työkaluna, jonka työstämistä voidaan jatkaa valmistuksen jälkeen. Tällöin portfolio toimii meritoitumisen osoittajana ja työnhaussa käyttökelpoisena välineenä (Lång 2007, 7).

Kimeldorf (1994) tavoin portfolion funktiona voidaan nähdä myös oman asiantuntijuuden ja osaamisen kehittäminen (Linnakylän & Kankaanranta 2005, 228 mukaan). Tutkimuksessamme tarkastelemme e-portfoliota ammatillisen kasvun ja oman osaamisen näkökulmista.

Tämä tutkimus sai alkunsa varhaiskasvatustieteen yliopistonopettajien ja opiskelijoiden yhteistyöstä. Meille tarjottiin mahdollisuutta tutkia e-portfoliokannetta, jonka aloitus oli suunnitteilla. Opintojemme kehittämisestä kiinnostuneina tartuimme haasteeseen, ja päädyimme selvittämään varhaiskasvatustieteen opiskelijoiden kokemuksia e-portfolioprosessista. Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineessa e-portfolio otettiin käyttöön ensimmäistä kertaa ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden kanssa lukuvuoden 2017 - 2018 alussa.

Jensonin (2011) mukaan korkeakouluopiskelijat eivät yleensä jatka e-portfolion käyttöä opintojen jälkeen. Tästä syystä halusimme tutkia ensinnäkin sitä, miten opiskelijat käyttävät e-portfoliota, kokevatko he sen hyödylliseksi välineeksi ja miten he yleisellä tasolla kuvaavat e-portfolion tarkoitusta. Tutkimuksemme tavoitteena on tuoda näkyväksi ensinnäkin se, millaisena välineenä varhaiskasvatustieteen opiskelijat kokevat e-portfolion, ja toisena e-portfolion lyhyen sekä pitkän aikavälin kehittämistarpeet. Oikein käytettynä e-portfolio voi toimia välineenä lastentarhanopettajan ammatilliselle kasvulle ja edistää elinikäistä oppimista (vrt. Jenson & Treuer, 2014; Kleimola 2013).

Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineen e-portfolio

Lukuvuoden 2017-2018 alussa käyttöön otetun e-portfolioin tarkoituksena on toimia tiedon, materiaalien ja ideoiden tallennuspaikkana. Tavoitteina on lisäksi, että opiskelija pystyy e-portfolioin avulla tekemään näkyväksi omaa oppimisprosessiaan varhaiskasvatustieteen opintojen aikana.

Tarkastelemme tässä tutkimuksessa varsinaisen e-portfolioin lisäksi koko e-portfolioprosessia. Tähän prosessiin katsomme kuuluvaksi e-portfolioin ensimmäisen esittelytilaisuuden, e-portfolioin ohjaukset eli "e-portfolio-pysäkit", e-portfolioin käyttöön opintojen sisälle varatun ajan sekä varhaiskasvatustieteen henkilökunnalta sekä maisteriopiskelijoilta e-portfolioin käyttöön saadun tuen. E-portfolioprosessiin ja e-portfolioin tarkempiin ohjeistuksiin voi tutustua opiskelijoille jaetuista e-portfolio-ohjeista (ks. liite 2).

Vaikka Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineessa on jo pitkään käytetty portfoliotyöskentelyä muun muassa opintoihin kuuluvien opetusharjoitteluiden yhteydessä, on nyt käyttöön otettu e-portfolio ensimmäinen laatuaan. Tästä syystä tutkimme ajankohtaista aihetta ja täydennämme sekä tuomme uusia näkökulmia e-portfolioprosessin arviointiin ja kehittämiseen.

2 E-PORTFOLIO

Sana portfolio tulee latinankielisistä sanoista *portare* (kantaminen, kuljettaminen) ja *folia* (paperisivujen ylläpitäminen). Niikon (2001, 12) mukaan portfolio ymmärretään dokumenttien säiliöksi, joka esittelee tekijänsä tietoja, taitoja ja osaamista. Portfolio on ollut alkuperäiseltä tarkoitukseltaan kokoelma, johon on tarkoitus kerätä tekijän tuotoksia (Niikko 2001, 13). Myöhemmin portfolion käyttäminen ja tarkoitus on muuttunut suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi toiminnaksi. Tässä luvussa kuvaamme mitä portfoliolla ja erityisesti e-portfoliolla tarkoitetaan, mitkä ovat sen onnistuneen käytön edellytykset ja merkitys oppimiselle.

2.1 Portfolio elektronisella alustalla

Digitaalisen portfolion (*web portfolio*) käyttö on samansuuntaista paperisen portfolion kanssa. Käytämme tässä tutkimuksessa e-portfolion käsitettä, jolla tarkoitamme juuri digitaalista portfoliota. E-portfolion käyttöä on perusteltu teknologian tarjoamilla mahdollisuuksilla, jotka helpottavat tiedon välittämistä, jakamista ja saavutettavuutta (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 3). Opiskelijoiden on helppo tavoittaa verkkoympäristössä sijaitseva portfolio niin tietokoneilla kuin mobiililaitteilla, mikä helpottaa e-portfolion sisällön hallintaa ja tehostaa sen käyttöä oppimisen välineenä.

E-portfolio vastaa perusajatukseltaan henkilökohtaisen oppimis- ympäristön (*personal learning environment*) mallia. E-portfolio on tämän mallin näkökulmasta opiskelijan henkilökohtainen ja elinikäistä oppimista tukeva työkalu, jota käytetään sosiaalisessa ympäristössä. (Chatti, Jarke & Specht 2010, 74.) Vaikka portfolio on yksilöllinen, tarvitsee sen taitava käyttö tukea ja ohjausta (Jenson & Treuer, 2014; Kleimola 2013, 7).

E-portfolion käyttäminen alkaa sen perimmäisen tarkoituksen ymmärtämisestä. E-portfolio on väline oppimiselle, ei opettamisen työkalu. Se on opiskelijan henkilökohtainen ja sen tarkoitus on tukea oppimista ja opiskelua. (Jen-

son & Treuer 2014, 55.) E-portfolioon lisätään sisältöä, jonka opiskelija kokee merkitykselliseksi ja hyödylliseksi. Ensisijaisesti e-portfolioon dokumentoidaan ja lisätään sellaista materiaalia, joka tekee opiskelijan kehittymistä ja oppimista näkyväksi. Tavoitteena e-portfolion käytössä onkin se, että opiskelija ottaa itse vastuun omasta oppimisestaan eikä siirrä tätä vastuuta esimerkiksi yliopisto-opettajille (Jenson & Treuer 2014, 55). Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna e-portfolion tavoitteena on tukea opiskelijan elinikäistä oppimista (Jenson & Treuer 2014, 55).

2.2 E-portfolion käytön haasteet

Kankaanranta ja Linnakylä (1999, 3) näkevät e-portfolion käyttäjien heikot teknologiset taidot e-portfolion käytön suurimpana haasteena. Mikäli opiskelija ei osaa tai pysty käyttämään e-portfoliota, jäävät sen hyödyt myös saavuttamatta. Tämän ongelman ratkaisemiseksi suositellaan luotavaksi sellainen verkkoympäristö, jossa e-portfoliota pystytään joustavasti käyttämään monissa paikoissa ja erilaisilla laitteilla, kuten mobiililaitteilla ja tietokoneella (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 3). Informaatioteknologian kehittymisen ja yleistymisen takia Kankaanrannan ja Linnakylän kuvaamat haasteet eivät näytle tämän tutkimuksen informanttien kohdalla kovin suurta roolia. Kankaanrannan ja Linnakylän (em.) näkemys on kuitenkin otettava huomioon yksittäisten opiskelijoiden tapauksissa, ja e-portfolion vaivattomuuteen sekä helppokäyttöisyyteen on hyvä panostaa.

Kupila (1996) painottaa opiskelijoiden itsereflektion merkitystä portfolion sisällön tuottamisessa. Mikäli opiskelija ei kykene tai ei ole motivoitunut itsereflektioon, jää portfolion sisältö helposti pintapuoliseksi "työkokoelmaksi" (vrt. Jenson 2011, 49-50; Jenson & Treuer 2014, 55; Kupila 1996, 197). E-portfolion käyttäminen opiskeluvälineenä saattaa olla opiskelijalle vaikea tehtävä, koska ihmiselle on tyypillistä jähmettyä opittuihin käyttäytymiskaavoihin (ks. Hodge 2014).

Hodgen (2014, 207) mukaan niin omaksuttujen opiskelutaitojen, kuin yleisesti käyttäytymisen muuttaminen on haastavaa. E-portfoliota käyttävien on sitouduttava pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppimisprosessiin, joka usein vaatii ihmiseltä oman ajattelumaailmansa ja toimintatapojensa muutosta. Jos haluaa muuttaa opiskelutottumuksiaan, on tärkeää harjoitella akateemisia taitoja ja luonnollisissa opiskeluympäristöissä, kuten pienryhmäopetuksessa ja ryhmätöissä. Opiskelijat tarvitsevat lisäksi tuettua akateemisten taitojen harjoittelua, mikä Hodgen (2014, 211) mukaan tulisi järjestää intensiivisinä, ryhmätoiminnallisina harjoittelukokonaisuuksina, joissa opiskelutaitojen kehittyminen tapahtuu sosiaalisesti palkitsevana ja ihmisen käyttäytymisnormistoa uudelleen rakentavana sivutuotteena. Käytännössä Hodgen kuvaamilla menetelmillä olisi mahdollista muuttaa itsereflektiosta motivoitumattomien opiskelijoiden asennetta järjestämällä ryhmätehtäviä, jossa yhteisesti tuotetun reflektion avulla saavutetaan ryhmää yhteisesti motivoivia tavoitteita. Näin positiivisen ryhmäkokemuksen yhteydessä koettu reflektio saa positiivisia merkityksiä ja pinttyneiden toimintatapojen ja asenteiden muuttaminen on helpompaa.

2.3 Kohti onnistunutta e-portfolion käyttöä

E-portfoliota käytetään kansainvälisesti tarkasteltuna useissa lukioissa ja yliopistoissa. Se nähdään siis merkityksellisenä työkaluna opiskelulle ja oppimiselle (Jenson & Treuer 2014, 51.) Jenson ja Treuer (2014, 55) toteavatkin e-portfolion olevan 2000-luvun koulutuksessa yhtä välttämätön työkalu kuin va-sara on rakentajalle. E-portfolion tarkoituksenmukainen käyttö tukee opiskelijoiden ammatillista kasvua, kompetenssia itsereflektioon, uramahdollisuuksia ja elinikäistä oppimista.

Tämän tutkimuksen kontekstissa e-portfolion käytön tulisi ehkäistä sellaista tilannetta, jossa valmistuva lastentarhanopettaja ei tiedä mitä hänen tulisi osata lastentarhanopettajan ammatissaan. Jenson ja Treuer (2014) nostavat esiin uudenlaisten ympäristöjen roolin ja kulttuurin muutoksen opiskelijoiden elä-

mässä. Onnistuneesti e-portfoliota käyttävä opiskelija ymmärtää e-portfolion perimmäisen tarkoituksen. (Jenson & Treuer 2014, 50.)

E-portfolion onnistunut käyttö edellyttää ensinnäkin *kykyä kerätä omaa osaamista osoittavia asioita*. Taitava e-portfolion käyttäjä pystyy tähän ilman ulkopuolisen henkilön tukea. Opiskelija, joka ei hallitse e-portfolion käyttöä, tarvitsee tukea oleellisten asioiden kokoamiseen. Tuki itsessään ei ole kuitenkaan takaa onnistunutta käyttöä. (Jenson & Treuer 2014, 56.) Toiseksi e-portfolion onnistunut käyttö edellyttää opiskelijalta *itsesääätelytaitoja*. Taitava e-portfolion käyttäjä osaa sovittaa omat toimintatapansa oppimistavoitteensa mukaisesti missä kontekstissa tahansa. Opiskelija, joka ei hallitse e-portfolion käyttöä, ei välttämättä ymmärrä oman käyttäytymisensä vaikutusta omaan oppimiseensa (Jenson & Treuer 2014, 56). Tällainen opiskelija siirtää helposti vastuun omasta oppimisestaan muiden harteille.

Kolmanneksi e-portfolion onnistunut käyttö edellyttää *reflektiotaitoja*. Taitava e-portfolion käyttäjä osaa kontekstualisoida oppimiskokemuksensa taitavasti ja johdonmukaisesti huomioiden omat tavoitteensa ja arvonsa. Opiskelija, joka ei hallitse e-portfolion käyttöä, pystyy ehkä nimeämään oppimiaan asioita, mutta ei osaakaan huomioida omia tavoitteitaan tai niiden merkitystä. (Jenson & Treuer 2014, 56.) Neljäs edellytys e-portfolion onnistuneelle käytölle on *kyky integroida asioita*. Taitava e-portfolion käyttäjä pystyy luomaan oppimistaan asioista synteesejä ja käyttämään oppimaansa missä tahansa tilanteessa. Opiskelija, joka ei hallitse e-portfolion käyttöä, ei pysty soveltamaan formaalia tietoaan käytännössä. (Jenson & Treuer 2014, 56.)

Viimeinen edellytys e-portfolion onnistuneelle käytölle on *yhteistyö*. Taitava e-portfolion käyttäjä hyödyntää omaa osaamistaan oman alansa kontekstissa yhteistyössä muiden kanssa. Opiskelija, joka ei hallitse e-portfolion käyttöä, seuraa muiden oman alansa jäsenten esimerkkiä kriitikittömästi. (Jenson & Treuer 2014, 56.)

E-portfoliotyöskentelyn ohjaaminen ja opiskelijoiden tukeminen nähdään tärkeänä tekijänä onnistuneen e-portfolion käytön kannalta (Lai, Lin & Yang 2013; Jenson & Treuer 2014; Jenson 2011). Jensonin (2011, 53-54) mukaan

opiskelijat tarvitsevat sellaista tukea, jossa yhdistyy kolme asiaa: itsesäätelytaitojen tukeminen, yhteiset keskustelut ja pohdinnat sekä e-portfolioon käyttö. *Itsesäätelytaitojen kehittymistä* tukeakseen ohjaajan tulee avata e-portfolioon liittyvien tehtävien ja tavoitteiden tarkoitusta, jotta opiskelijoilla olisi mahdollisuus tarkastella omaa käyttäytymistään ja oppimistrategioitaan kriittisesti (Jenson 2011, 58). *Yhteisten keskustelujen* pohjana tulisi olla esimerkkejä oikeasta elämästä ja e-portfolioitaitojen osuudesta siinä. Opiskelijalla tulisi olla näkemys siitä, miten e-portfolioa voisi oikeasti hyödyntää. (Jenson 2011, 53). *E-portfolioon käytön* tulisi kulkea näiden työmuotojen rinnalla.

3 E-PORTFOLIO AMMATILLISEN KASVUN JA TYÖELÄMÄN NÄKÖKULMASTA

Portfolio on parhaimmillaan tulevaisuuteen tähtäävä työtapa, jota voidaan käyttää työnhaun välineenä ja oman osaamisen osoittamiseen (Kankaanranta & Linnakylä 2005, 226). Kuvaamme seuraavaksi mitä asiantuntijuudella ja osaamisella tarkoitetaan ja sen jälkeen siirrymme tarkastelemaan lastentarhanopettajan ammatissa tarvittavaa osaamista.

3.1 E-portfolio opiskelijan välineenä opinnoista työelämään

Jensonin (2001, 51) mukaan opiskelijoiden on mahdollista oppia asettamaan omia oppimistavoitteitaan sekä oppia tarkkailemaan omaa oppimistaan. Näitä oppimisen itsesäätelytaitoja voidaan kehittää koulutuksessa auttamalla opiskelijoita ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään sen pohjalta oppimisstrategioitaan (Svinicki 2004, Jensonin 2011, mukaan). Jensonin ja Treuerin (2014, 52) mukaan e-portfolio vastaa juuri tähän tarpeeseen. Abram, Sclaterin ja Waden (2005) mukaan itsesäätelytaitojen pääpiirre on metakognitio, joka tässä yhteydessä tarkoittaa omien käyttäytymistapojen ja oppimisstrategioiden havaitsemista. Tätä tarvitaan myös oman toiminnan reflektoinnissa.

E-portfolioa voidaan käyttää koulutuksessa kokoavan asiantuntija-ymmärryksen kartuttamiseksi, mutta erityisesti sen käytöstä saatavat hyödyt korostuvat formaalin koulutuksen ulkopuolella, esimerkiksi työelämässä. Tynjälän (2008, 134) mukaan työpaikalla tapahtuva oppiminen jää usein työntekijältä huomaamatta oppimisen informaalin luonteen vuoksi. Tämä voi muodostua ongelmaksi lastentarhanopettajan työssä, koska lastentarhanopettaja on lähtökohtaisesti velvoitettu kehittämään omaa ammattitaitoaan ja lapsiryhmän sekä koko päiväkodin pedagogiikkaa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 12). Voidaan sanoa, että e-portfolioitaitojen, kuten oman oppimisen havainnoinnin tai tavoitteiden asettamisen kehittyminen (ks. Abram, Sclater & Walde 2005;

Jenson 2001, 51; Jenson & Treuer 2014, 52) on yhteydessä myös Tynjälän (2008, 134) kuvaaman työpaikalla tapahtuvan informaalin oppimisen kasvuun.

Asiantuntijuus nojaa niin kutsuttuun ”kolmijalkaan” eli tieteeseen, instituutioihin ja professioihin (Eräsaari 2002, 21). Erityisesti opettajien kohdalla asiantuntijuus kiinnittyy ajatukseen professiosta, jolla tarkoitetaan koulutuksen antamaa kelpoisuutta harjoittaa ammattia (Moberg ym. 2015, 173). Moberg ja kumppanit (2015, 175 - 181) ovat kuvanneet opettajuutta professiona laajemmin erityisopettajuuden näkökulmasta. Heidän näkemyksensä ovat kuitenkin sovellettavissa myös lastentarhanopettajuuteen. Lastentarhanopettajat tekevät työtään autonomisesti ja he kohtaavat työssään moninaisia haasteita (vrt. Moberg, ym. 2015, 176). Julkisessa keskustelussa (esim. YLE 9.3.2018) ollaan huolestuneita lastentarhanopettajien vähäisestä määrästä ja heidän heikosta palkkatasostaan. Eräsaarta (2002, 28) mukaillen julkinen keskustelu pyrkii vaikuttamaan lastentarhanopettajuuden ”vakavuuden” vahvistamiseen ja estämään profession murtumista. Jotta voimme ymmärtää asiantuntijuutta laajemmin osana tieteellistä kontekstia, kuvaamme seuraavaksi asiantuntijuustutkimuksen kolme näkökulmaa.

Asiantuntijuustutkimuksen kolme näkökulmaa

Asiantuntijuutta on aiemmin tutkittu *kognitiivisen, sosiaalisen ja tiedon luomisen* näkökulmista. Tiedon luomisen näkökulma on kahta muuta näkökulmaa yhdistelevä. (Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä 2011, 13.) Feltovich, Prietula ja Ericsson (2006) ovat koonneet yhteen *kognitiivisen tutkimuksen* näkemyksiä asiantuntijuuden yleisistä piirteistä. Ensinnäkin asiantuntijuus on alakohtaista, eikä se ole sellaisenaan siirrettävissä alalta toiselle (Feltovich ym. 2006, 47). Toiseksi hankittu tieto ja sen sisällön hallinta ovat asiantuntijalle tärkeitä. Asiantuntijalla voidaankin katsoa olevan johdonmukaisemmat ja laajemmat tietorakenteet kuin aloittelijalla. (Feltovich ym. 2006, 47 - 49.) Kolmanneksi asiantuntijan toiminta on automatisoitunutta. Tämä säästää asiantuntijan henkilökohtaisia voimavaroja haastavampiin asioihin ja tilanteisiin omassa asiantuntijaympäristössään. (Feltovich ym. 2006, 53 - 54) Neljänneksi asiantuntija pystyy

kiinnittämään huomiota laajoihin kokonaisuuksiin, olennaisiin asioihin ja kehittämään toimintaa (Feltovich ym. 2006, 54 – 55). Viidenneksi asiantuntija tiedostaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa muita paremmin. Asiantuntijalla voidaan siis sanoa olevan kyky reflektoida omaa toimintaansa. (Feltovich ym. 2006, 55 – 57.)

Asiantuntijuuden *sosiaalisen tutkimuksen* näkökulma pitää asiantuntijuuden kehittymisessä tärkeänä oman alan käytäntöyhteisöihin osallistumista (Paloniemi ym. 2011, 16). Esimerkiksi päiväkodissa toimivaa työyhteisöä tai varhaiskasvatuksen opiskelijaryhmää voidaan pitää käytäntöyhteisönä. Paloniemen ym. (2011, 17) mukaan juuri autenttinen oppimisympäristö nähdään merkittävänä osatekijänä asiantuntijuuden kehittymisessä. Sitoutuminen käytäntöyhteisön toimintaan on suoraan yhteydessä koettuun oppimiseen (Eteläpelto, Littleton, Lahti & Virtanen 2006). Eteläpelto ym. (2006, 203) havaitsivat lisäksi, että vain aktiivisesti oman opiskelijaryhmänsä toimintaan osallistunut opiskelija hyötyi opiskelijaryhmänsä vaikutuksista.

Tiedon luomisen näkökulma yhdistää kaksi edellistä näkökulmaa. Tämän näkökulman mukaan asiantuntija tuottaa omalle yhteisölleen (ts. käytäntöyhteisölleen) sekä uutta tietoa että uudenlaisia käytäntöjä (Paavola, Lipponen & Hakkarainen 2004, 562 – 564). Tiedon luomisen näkökulmasta on olennaista, että asiantuntija ei erottele omaa ajatteluaan siitä todellisuudesta jossa hän elää ja vaikuttaa. Asiantuntija siis tiedostaa oman ympäristönsä vaikutuksen paitsi omaan, myös muiden ajatteluun, ja ottaa tämän huomioon uuden tiedon ja käytäntöjen luomisessa. (Paavola, ym. 2004, 564.) Näiden lisäksi asiantuntijuuden kehittyminen liittyy oppimiseen ja erityisesti sen sosiaaliseen luonteeseen. Oppiminen on yleisellä tasolla vahvasti sidoksissa sosiaalisiin prosesseihin ihmisten välillä. (em.) Vaikka oppiminen onkin sosiaalisiin prosesseihin pohjautuvaa, se ei poista yksilön tärkeää roolia oppimisen prosessissa. Asiantuntija tiedostaa omat lähtökohtansa ja ajatuksensa uuden tiedon ja käytäntöjen luomisessa. (Paavola, ym. 2004, 565.) Viimeisenä tärkeänä tiedon luomisen osatekijänä Paavola, ym. (em.) esittävät asiantuntijan kyvyn ymmärtää ja hyödyntää erilaista tietoa. Asiantuntijayhteisössä on paljon formaalia ja informaalia tietoa, joista osa

on näkyvää ja osa niin kutsuttua ”hiljaista tietoa”. Asiantuntija pystyy hyödyntämään omassa toiminnassaan kaikkia tiedon muotoja. (Paavola, ym. 2004, 565-566.)

Asiantuntijuus ja osaaminen kietoutuvat käsitteellisesti yhteen tässä tutkimuksessa, sillä Kupilan (2007, 18) mukaan varhaiskasvatuksen asiantuntijaksi kehittyminen edellyttää teoreettisen tiedon oppimista ja hallintaa sekä autenttisiin varhaiskasvatusympäristöihin osallistumista. Happon ja Määttä (2011, 91 - 92) esittävät, että lastentarhanopettajan osaaminen pohjautuu moniulotteiseen pedagogiseen asiantuntijuuteen. Kuvaamme seuraavaksi mitä lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen tarkoittaa Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen kandidaattiohjelman opetussuunnitelman sekä Hapon ja Määttän (2011) mukaan

3.2 Lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen

Jyväskylän yliopiston lastentarhanopettajan kelpoisuuteen tähtäävässä varhaiskasvatuksen kandidaattiohjelman opetussuunnitelmassa (2017) sanotaan koulutuksen tavoitteista seuraavaa: ”Koulutus luo valmiudet tieteelliseen ajatteluun ja työskentelyyn sekä edellytykset soveltaa hankittua tietoa työelämässä.” Lisäksi ko. opetussuunnitelmassa (em.) sanotaan lastentarhanopettajan kelpoisuudesta: ”Opinnot antavat teoreettiset ja käytännölliset valmiudet toimia kasvattajana, ohjaajana ja opettajana lasten päivähoidossa ja esiopetuksessa sekä muilla varhaiskasvatuksen aloilla.” Opetussuunnitelman tekstistä selviää, että yliopistosta valmistuvat eivät vielä ole asiantuntijoita, vaan kelpoisia opettajia, joilla on edellytykset asiantuntijaksi kehittymiseen. Opetussuunnitelman teksti on linjassa yleisen asiantuntijuutta käsittelevän kirjallisuuden kanssa: asiantuntijuus rakentuu käytäntöyhteisössä toimiessa kokemuksen myötä niistä edellytyksistä, joita koulutuksessa on saatu (Paloniemi ym. 2011; Eteläpelto ym. 2006; Paavola ym. 2004).

Varhaiskasvatustieteen kandidaattiohjelman opetussuunnitelman (2017) mukaan koulutusohjelmassa kehitetään monipuolisesti pedagogista osaamista,

moniammatillista yhteistyöosaamista sekä vuorovaikutusosaamista. Opetussuunnitelman (em.) mukaan valmistuvalla lastentarhanopettajalla on kriittisen ajattelun ja toiminnan kehittämisen taitoja, lapsen kasvatusprosessin suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin valmiudet sekä perusteet varhaiskasvatuksen tieteellisestä ja tutkimuksellisesta pohjasta sekä tutkimuksen teon perusteista.

Lastentarhanopettajan asiantuntijuus voidaan Hapon ja Määtän (2011) mukaan jakaa kontekstuaaliseen osaamiseen, vuorovaikutusosaamiseen ja pedagogiseen osaamiseen. Varhaiskasvatustieteen opetussuunnitelmassa (2017) kuvatut osaamisen alueet voidaan karkeasti jakaa juuri näihin Hapon ja Määtän (2011) kuvaamiin kolmeen kategoriaan. Hapon ja Määtän (2011) mukaan kontekstuaalisen osaamisen tasolla lastentarhanopettajan on kyettävä toimimaan siinä ajassa ja paikassa, jossa hän työskentelee. Muuttuva yhteiskunnallinen tilanne ja sen heijastukset perheiden arkeen vaikuttavat oleellisesti lastentarhanopettajan rooliin varhaiskasvatuksen asiantuntijana (Happo & Määttä 2011, 94; Karila & Kupila 2010, 12; Kupila 2007, 19, 20).

Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta lastentarhanopettajan tulee pystyä moniammatilliseen yhteistyöhön eri alojen asiantuntijoiden kanssa, jotka työskentelevät varhaiskasvatusikäisten lasten ja heidän perheidensä kanssa. Yhteistyö korostuu paitsi työyhteisön sisällä, mutta myös sen ulkopuolella. (Happo & Määttä 2011, 94; Kupila 2007, 28.)

Pedagoginen osaaminen on keskeinen osa lastentarhanopettajan osaamista. Sitä voidaan tarkastella kolmen eri näkökulman kautta. Pedagoginen osaaminen on ensinnäkin suoraa toimintaa lasten kanssa. Toiseksi voidaan puhua epäsuorasta pedagogisesta toiminnasta, joka ei suoraan vaikuta lapsiin, mutta nähdään merkittävänä osana lastentarhanopettajan pedagogisen toiminnan suunnittelua ja ohjaamista. Tällöin puhutaan teoreettisesta tiedosta, johon pedagogisen toiminnan pitäisi päiväkodissa perustua (Happo & Määttä 2011, 94). Kolmanneksi pedagogisen osaamisen voidaan katsoa koostuvan laajemmista asioista, joista Happo ja Määttä (2011, 94) nostavat esille varhaiskasvatuksen arvot ja etiikan. Tämän perusteella voidaan väittää, että varhaiskasvatus ohjaa lasta parhaimmillaan kohti hyvää elämää (Happo & Määttä 2011, 96).

Hapon ja Määtän (2011) tapa jakaa lastentarhanopettajan osaaminen on vain yksi näkemys asiasta. Lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen voidaan jakaa (ks. liite 1) substanssiosaamiseen, pedagogiseen johtajuuteen, jatkuvaan muutokseen ja kehittämiseen liittyvään osaamiseen ja vuorovaikutusosaamiseen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Lastentarhanopettajan substanssiosaamisen katsotaan sisältävän Hapon ja Määtän (2011) kuvaileman pedagogisen osaamisen ja kontekstuaalisen osaamisen (ks. liite 1). Pedagogisessa johtajuudessa on kysymys varhaiskasvatuksen pedagogisen asiantuntijuuden kautta rakentuvasta kehittämistyöstä ja työyhteisön johtamisesta. Varhaiskasvatuksen ja yleisesti kasvatusalan jatkuva muutos vaatii lastentarhanopettajalta kykyä kehittää omaa toimintaansa. Lastentarhanopettajan vuorovaikutusosaamista voidaan painottaa (ks. liite 1) Happon ja Määtän (2011) mukailleen. Ammatillisen toiminnan näkökulmasta keskeiset yhteistyötahot (vanhemmat, moniammatilliset tiimit, ym.) ovat lastentarhanopettajan työssä avainasemassa. Kyky sensitiiviseen vuorovaikutukseen näiden tahojen kanssa on välttämätöntä yhteistyön onnistumisen kannalta.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -KYSYMYKSET

Tutkimuksemme tavoitteena oli hankkia sellaista tietoa, jonka avulla Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen e-portfoliota voitaisiin kehittää eteenpäin. Tämän tavoitteen saavuttaaksemme päätimme lähestyä e-portfoliota opiskelijoiden henkilökohtaisista käyttökokemuksista ja mielipiteistä käsin. Tutkimuskysymyksemme muotoutuivat seuraavanlaisiksi.

1. Miten opiskelijat käyttävät e-portfoliota?
  - 1.1. Millä tavalla opiskelijoiden tapa käyttää e-portfoliota vastaa yliopiston asettamia käyttötarkoituksia?
  - 1.2. Käyttävätkö opiskelijat e-portfoliota onnistuneen käytön edellytysten mukaisesti (*sisältää valikoiden ja kriittisesti reflektoiden*)?

2. Miten e-portfoliota voitaisiin kehittää opiskelijoiden kokemuksen perusteella?
  - 2.1 Millaisia lyhyen aikavälin kehittämisideoita voidaan aineiston perusteella asettaa?
  - 2.2 Millaisia pitkän aikavälin kehittämisideoita voidaan aineiston perusteella asettaa?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kuvaamme tutkimuksemme lähestymistavan ja osallistujat. Tämän lisäksi kerromme, miten keräsimme aineiston ja analysoimme sen. Lopuksi pohdimme tutkimusetiikkaa tämän tutkimuksen toteutuksessa.

5.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa

Tutkimuksemme on laadullinen tutkimus ja pyrkimyksenämme on päästä mahdollisimman lähelle tutkittavien näkökulmaa tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimustamme kuvaa vahva prosessiluonteisuus (Kiviniemi 2001, 68). Tutkimuksemme sisältää piirteitä kahdesta tutkimusmetodista, joiden vahvuuksia olemme hyödyntäneet.

Tutkimuksessamme on *fenomenologisia* piirteitä. Pattonin (2002, 107) mukaan fenomenologinen lähestymistapa tarkoittaa ihmisen ilmiötä koskevan kokemuksen perusolemuksen selvittämistä. Smith (2016, 1) puolestaan näkee fenomenologian keskittyvän erilaisten ilmiöiden menneiden ja tulevien kokemusten tarkasteluun. Yleisesti voidaan sanoa, että fenomenologia on kiinnostunut ihmisiä ympäröivästä todellisuudesta, sen säännöistä ja rakenteista (Miettinen, Pulkkinen & Taipale 2010, 9). E-portfoliota fenomenologisesti tarkastelemalla olisi siis mahdollista päästä tutkimukseen osallistuvien opiskelijoiden käyttökokemuksen ytimeen. Tässä tutkielmassa emme kuitenkaan noudattaneet tarkkaa fenomenologista otetta, sillä tutkimukseen käytettävissä ollut aika rajasi mahdollisuuksiimme analysoida aineistoa puhtaan fenomenologisesti.

Fenomenologisten piirteiden lisäksi tutkimuksessamme on vahva kehittämisenäkökulma, joka ohjaa orientaatiotamme myös *toimintatutkimuksen* suuntaan. Toimintatutkimuksen keskeisiin piirteisiin kuuluu reflektiivinen ajattelu, jonka kautta sosiaalista toimintaa tutkitaan ja kehitetään (Heikkinen 2010). Heikkinen (2010, 220) esittelee Carrin ja Kemmis'n määrittämät toimintatutki-

muksen vaiheet, jotka voidaan nähdä kehänä, joka alkaa suunnittelusta, etenee toimintaan ja siitä havainnoinnin ja reflektoinnin kautta uudelleensuunnitteluun.

Reflektiivinen kehä näkyy tutkimuksessamme siten, että liitymme mukaan varhaiskasvatustieteen maisteriopiskelijoiden suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaan, jota tutkimuksellamme pyrimme havainnoimaan ja reflektimaan, ja jonka perusteella pyrimme tarjoamaan kehitysehdotuksia e-portfoliojen jatkosuunnittelua varten. Heikkisen (em.) mukaan toimintatutkimusta tekevä tutkija on mukana siinä yhteisössä, jota hän tutkii. Kuulumme yhteisöön, jota olemme tutkimassa, ja tutkimuksen tarve on lähtöisin yhteisön sisältä. Tutkimuksemme on siis eräänlaista yhteisötason reflektiota.

5.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimuskohteenamme olivat Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineen opiskelijat, jotka aloittivat opintonsa lukuvuoden 2017 - 2018 alussa. Tutkimuskohteenamme valikoitui tutkimuksen aiheen takia, sillä varhaiskasvatustieteen oppiaineessa pilotoidaan e-portfolioprosessia 1.vuosikurssilla.

Lukuvuonna 2017 - 2018 ensimmäisellä vuosikurssilla opiskeli 88 opiskelijaa, joista tutkimukseemme osallistui 68 (77%). Kaikki taustatietolomakkeen (ks. liite 3) täyttäneet osallistuivat tutkimukseen ja näistä osallistujista valikoimme osan (n = 6) tutkimushaastatteluun. Kuvaamme seuraavaksi tarkemmin tutkittavan joukon taustatietoja sekä kriteerejä, joiden puitteissa valikoimme tutkimushaastatteluun osallistuvat.

Osallistujien taustatiedot

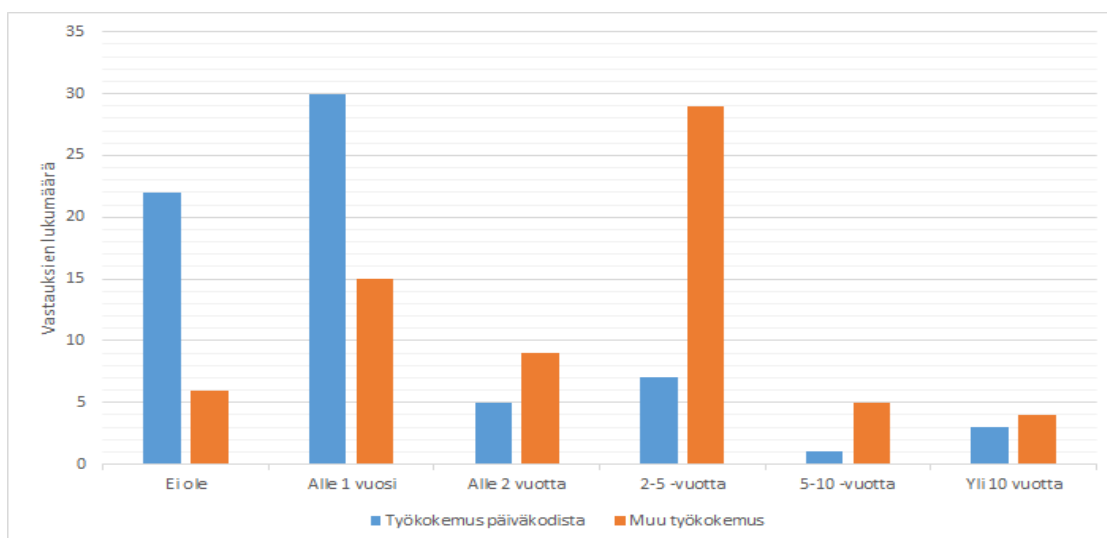
Tutkimukseen osallistuneista (N = 68) vain kaksi oli miehiä ja loput olivat naisia. Tätä selittää varhaiskasvatustieteen oppiaineen naisvaltaisuus. Tutkittavien ikä vaihteli 19 - 48 ikävuoden välillä. Alle 25-vuotiaita tutkittavista oli 47 (69,1%) ja vähintään 25-vuotiaita oli 21 (30,9%)

Varhaiskasvatustieteen oppiaineen ensimmäinen vuosikurssi on jaettu viiteen demoryhmään (pienryhmään), joissa opiskelijat pääsääntöisesti opiskelevat. A-ryhmästä tutkittavia oli yhteensä 26,5%, b-ryhmästä 20,6%, c-ryhmästä 20,6%, d-ryhmästä 17,6% ja e-ryhmästä 14,7%. Pienryhmät on jaettu pääasiassa aakkosjärjestyksessä sukunimen mukaan, joskin e-ryhmässä opiskelevat sellaiset, jotka ovat jo suorittaneet varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkintoon kuuluvia opintoja. Tämän ryhmän opiskelijoiden on tarkoitus valmistua kasvatustieteiden kandidaatiksi (lastentarhanopettajaksi) vuoden 2018 loppuun mennessä.

Tutkittavista kuudella oli aikaisempi ammattikorkeakoulututkinto. Tutkittavien joukossa oli myös kaksi henkilöä, joilla oli yliopistotutkinto entuudestaan. Ylioppilastutkinto oli yleisin aikaisempi tutkinto tässä tutkimuksessa (n=62). Toiseen asteen ammatillinen koulutus löytyi lähes neljännekseltä tutkittavista (n=16).

Kuviosta 1 käy ilmi työkokemuksen jakautuminen vastaajien kesken. Lisäsimme kuvioon myös muuta työkokemusta osoittavat frekvenssit. Valtaosalla tutkimukseen osallistuneista on vähintään alle vuosi työkokemusta päiväkodista (n = 46, 68%). Lähes kolmanneksella tutkittavista ei ole lainkaan työkokemusta päiväkodista (n = 22, 32%) ja pienellä osalla ei ole lainkaan muuta työkokemusta (n = 6, 9%).

Kuvio 1. Tutkimukseen osallistuneiden työkokemus.

Tutkimushaastatteluun kutsutut

Tutkimushaastattelut muodostuivat tämän tutkimuksen pääaineistoksi. Hyödynsimme maksimaalisen variaation menetelmää, joka on yksi tapa kerätä otos harkinnanvaraisesti. Pattonin (2002, 235) mukaan maksimaalista variaatiota käytettäessä pienen tutkimusotoksen yleisenä ongelmana oleva tutkittavien erilaisuus voidaan kääntää vahvuudeksi. Pattonin (em.) mukaan mitkä tahansa haastatteluita yhdistävät, yhteiset teemat nousevat tällöin kiinnostuksen kohteeksi, kuvaamaan ilmiön keskeisintä sisältöä. Taustatietolomaketta (ks. liite 3) käytettiin maksimaalisen variaation muodostamiseen. Valikoimme halukkaiden joukosta kuusi tutkimushaastatteluun osallistujaa seuraavin kriteerein. Kartoitimme ensimmäiseksi miten halukkaat jakautuvat demoryhmittäin. Halukkaita haastatteluun löytyi neljästä demoryhmästä, joten yksi demoryhmä jäi laadullisen analyysin ulkopuolelle. Tämä on hyvä ottaa huomioon tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa.

Seuraavaksi tarkastelimme tutkimukseen osallistuneiden ja haastatteluun halukkaiden iän jakautumista. Päätimme, että haastatteluun valittujen ikäjakauman tulisi täsmätä mahdollisimman hyvin kaikkien tutkittavien ikäjakaumaa. Iän jälkeen seuraava tutkimushaastatteluun valikoiduksi tulemisen kriteeri oli koulutustausta. Halusimme haastateltavien eroavan koulutustaustaltaan mahdollisimman paljon.

Viimeiseksi loimme variaatiota haastateltavien välillä sen mukaan, ilmoittavatko he kyselylomakkeessa olevansa (tai olleensa) vähintään yhden alaikäisen lapsen huoltajia. Tutkimukseen osallistuneista neljänneksellä (n=17) oli tai on ollut huollettavana alaikäisiä lapsia. Vastaavasti kolmella neljästä (n=51) ei ole eikä ole ollut huollettavana alaikäisiä lapsia.

5.3 Aineiston keruu

Tutkimushaastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina (ks. Tuomi & Sarajarvi 2018, 87-88). Haastatteleamalla pyrimme pääsemään mahdollisimman lähelle tutkittavien omaa kokemusta e-portfolion käytöstä. Haastatte-

lu pohjautui ennalta suunniteltuihin teemoihin ja haastattelutilanteessa spontaanisti syntyneisiin tarkentaviin kysymyksiin. Haastattelumme ei ollut lopulta puhdas puolistrukturoitu teemahaastattelu, sillä tarkentavat kysymykset ohjasivat haastattelujen kulkua osittain myös teemojen ulkopuolelle. Hirsjärvi ja Hurme (2000, 35) näkevät kuitenkin haastattelun metodisena vahvuutena tällaisten vapaiden ratkaisujen tekemisen haastattelutilanteessa.

Teemahaastattelun suunnittelussa ja toteutuksessa otimme huomioon, että olemme osa tutkittavaa yhteisöä. Toteutimme sisäpiirihaastattelun, joka tarkoittaa tilannetta, jossa haastateltavia ja haastattelijoita yhdistää jokin yhteinen tekijä (Juvonen 2017, 398), tässä tapauksessa varhaiskasvatustieteen opiskelijan status. Tutkijat ovat kolmannen ja tutkittavat ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita. Sisäpiirihaastattelua toteutettaessa haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuus voidaan asettaa kyseenalaiseksi (ks. Juvonen 2017, 400). Tästä syystä painotimme taustatietolomakkeen (ks. liite 3) yhteydessä haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta.

Sisäpiirihaastattelun näkökulmasta teemahaastattelu sopi aineistonkeruun menetelmäksi paremmin kuin tarkkaan strukturoitu haastattelu. Tiukka strukturi haastattelussa olisi estänyt meitä kysymästä tarkentavia, kyseenalaisia tai myötäileviä lisäkysymyksiä. (Juvonen 2017, 405-406.) Vaikka sisäpiirihaastattelu voidaan nähdä tutkimuksen luotettavuutta heikentävänä tekijänä, helpotti se tämän tutkimuksen toteuttamista, sillä osallisuus siinä yhteisössä, jota tutkimme, helpotti rakentamaan haastattelutilanteessa jaettua ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä (Juvonen 2017, 401). Tiittula ja Ruusuvuori (2005, 41) puhuvat ”yhteisen pohjan” luomisesta haastattelutilanteessa. Onnistuimme vahvistamaan tutkijoiden ja haastateltavien välistä luottamusta, joka nähdään jaetun ymmärryksen saavuttamisen perusehdoksi (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 41). Seuraavaksi kuvaamme analyysiprosessiamme ja sen eri vaiheita yksityiskohtaisemmin.

5.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysin valinta tämän tutkimuksen analyysimenetelmäksi on perusteltavissa sillä, että se antoi meille mahdollisuuden selvittää järjestelmällisesti tutkimustehtävämme kannalta keskeisimpiä sisältöjä aineistostamme (vrt. Schreier 2013, 1). Tutkimuksen aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, joka vastaa logiikaltaan induktiivista päättelyä (Burnard, Gill, Stewart, Treasure & Chadwick 2014, 429; Eskola & Suoranta 1998, 151; Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Sisällönanalyysin tavoitteena oli luoda tutkimusaineistosta mielekäs kokonaisuus, joka voidaan asettaa vuoropuheluun teoreettisen tiedon kanssa. Pyrkimyksenä oli kuitenkin se, että olemassa oleva teoretieto ei ohjaisi analyysiprosessiamme. (Eskola & Suoranta 1998, 151 – 152; Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-127.)

Tutkimushaastattelut kirjoitettiin sanatarkasti auki eli litteroitiin tekstimuotoon (ks. Miles, Hubermas & Saldaña 2014, 71; Schreier 2013, 7). Tämän jälkeen kävimme jokaisen haastattelun yksitellen läpi ja poimimme litteraateista tutkimustehtävämme kannalta olennaiset asiat (vrt. Schreier 2013, 3 – 4; Tuomi & Sarajärvi 2018, 104). Merkityksettömät asiat rajasimme analyysin ulkopuolelle.

Pelkistimme eli redusoimme (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 122) aineistopöiminnat, joita tuli yhteensä 224 kappaletta. Lopulliseen analyysiin rajasimme kuitenkin kolme pelkistettyä ilmausta pois eli lopullinen ilmausten määrä oli 221, joista kaikki koodattiin (vrt. Burnard, Gill, Stewart, Treasure & Chadwick 2008, 431; Miles, ym. 2014, 72; Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Pelkistämisen apuna käytettiin haastattelun teemoja ja yksittäisiä kysymyksiä. Kaikkien pelkistysten tuli täyttää seuraava kriteeri: *Pelkistyksen tulee antaa informaatiota vähintään yhdestä haastattelun temasta ja samanaikaisesti vastata johonkin tutkimuskysymykseen suoraan tai epäsuorasti.*

Pelkistämistä seurasi aineiston luokittelu eli klusterointi, jossa keskeistä oli etsiä aineistosta yhdenmukaisuuksia ja eroavaisuuksia (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 124). Luokittelu eteni pelkistettyjen ilmauksien yhdistämisestä kohti

pää- ja yhdistävien luokkien muodostamista. (ks. Vaismoradi, Turunen & Bondas 2014, 402.) Alaluokkia muodostui lopulta 31 (ks. kaavio 1). Alaluokista muodostettiin yläluokkia, joita lopullisessa analyysissä oli yhdeksän. Yläluokkien jako oli elävin osa analyysiprosessiamme. Luokittelu loi pohjan koko analyysiprosessillemme ja ohjasi tutkimuksemme jatkoanalyysiä (vrt. Miles, ym. 2014, 72; Tuomi & Sarajärvi 2018, 124).

Analyysin viimeinen vaihe oli käsitteellistäminen eli abstrahointi, jossa loimme tutkimuksemme pääkäsitteet (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 125). Käsitteellistämisen tavoitteena oli koota yhteen e-portfolion kehittämisen kannalta kaikkein oleellisin tieto ja alustaa tutkimuksen tuloksista vedettäviä johtopäätöksiä (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 125). Pääkäsitteiksi muodostuivat *E-portfoliokeskustelu*, *E-portfolion hyödyllisyys*, *E-portfolion käyttäminen ja Tuettu e-portfolion käyttö*. Pääkäsitteitä yhdistävän luokan (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2018, 127) nimeksi muotoutui *E-portfolion kehittäminen*. Sisällönanalyysin myötä saimme vastauksen tutkimustehtävään (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 127).

Taulukko 1. Esimerkki luokittelusta - E-portfoliosta käyty keskustelu.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Vähäinen keskustelu, vähäinen ja varovainen keskustelu	Käydyn keskustelun määrä	Keskustelu vuosikurssin sisällä	E-portfoliokeskustelu
E-portfolio on turha, Google driven ominaisuudet, tietämättömyys, kysyvä keskustelu	Käydyn keskustelun laatu		
LTO:n työ, vakavasti ottaminen, tulevaisuuden hyöty	Sisäinen motivaatio ja siihen vaikuttavat tekijät	Motivaatiopuhe	
Tekemisen perusteettomuus, "en tee"-puhe, tekemättömyys	Ulkoinen motivaatio ja siihen vaikuttavat tekijät		
Helppous, asenne, opettajien tuki,	Motivaatioon vaikuttavat tekijät		
Ei ole syytä tehdä, tiedon puute	Motivaation puutteeseen vaikuttavat tekijät		
E-portfolio ei ole uskottava työkalu	Negatiiviset kommentit e-portfoliosta	Yleiset kommentit e-portfoliosta	
Digitaalisuus, edistää ammatillista kasvua, e-portfolio on jo nyt hyvä	Positiiviset kommentit e-portfoliosta		

Kaavio 1. Luokkajako ja pelkistettyjen ilmausten lukumäärällinen jakautuminen.

Yhdistävä luokka	Pääluokat	Yläluokat	Alaluokat
E-portfolion kehittäminen	Tuettu e-portfolion käyttö	E-portfolioprosessin kehittämissuositukset	E-portfolion käyttöön ei ole tarpeeksi aikaa (4)
			E-portfolioprosessin ohjauksen kehittäminen (30)
			E-portfolioalustan kehittäminen (11)
		E-portfolion käytön tukeminen	Pysäkeillä saatu tuki on ollut riittävää (8)
	Pysäkeillä saatu tuki on ollut riittämätöntä (5)		
	E-portfolion käyttäminen	E-portfolion käyttötavat	E-portfolion tekoon on käytetty vain vähän aikaa (4)
			Muut e-portfolion käyttötapoihin liittyvät (7)
			E-portfolion käytön sosiaalisuus (3)
			E-portfolion käyttöpaikat (3)
			Opin ja oivalsin-päiväkirjojen käyttö (6)
			E-portfolion käytön suunnittelu (5)
			E-portfolio on materiaalipankki (9)
	E-portfolioon laitettavat sisällöt valikoidaan (4)		
	E-portfolion käyttötaidot	E-portfolion käyttöön vaaditut taidot (9)	
		Opiskelijan henkilökohtaiset taidot (5)	
	E-portfolion hyödyllisyys	E-portfolion hyödyt tulevaisuudessa	E-portfolion työelämäpuhe (7)
			E-portfolio työelämässä suunnittelun tukena (8)
			E-portfolio työelämässä kertaamisen välineenä (5)
			E-portfolio työelämässä pohdinnan välineenä (4)
	E-portfolion hyödyllisyys	E-portfolion hyödyllisyys	E-portfolion koetut hyödyt (8)
			E-portfolion ei koeta olleen hyödyllinen (10)
			Miten e-portfolio hyödyttää (6)
			E-portfolion potentiaaliset hyödyt (13)
E-portfoliokeskustelu	Yleiset kommentit	Positiiviset kommentit e-portfoliosta (12)	
		Negatiiviset kommentit e-portfoliosta (2)	
	Motivaatiopuhe	Motivaation puutteeseen vaikuttavat tekijät (5)	
		Motivaatioon vaikuttavat tekijät (6)	
		Ulkoinen motivaatio (7)	
		Sisäinen motivaatio (5)	
	Keskustelu vuosikurssin sisällä	Käydyn keskustelun laatu (5)	
Käydyn keskustelun määrä (5)			

5.5 Eettiset ratkaisut

Eettiset ratkaisut koskettavat kaikkia tutkimuksen teon vaiheita. Kaikkia eettisiä päätöksiä on mahdoton nähdä ennalta, vaan ne tulevat vastaan tutkimuksen teon aikana. Tämä on tyypillistä erityisesti laadulliselle tutkimukselle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 148.) Tärkeimmät tähän tutkimukseen liittyvät kysymykset koskevat tutkittavien suojaa. Tuomen ja Sarajärven (2018, 153) mukaan tutkittavien suojan kannalta on tärkeää, että tutkittavat tiedostavat mihin tarkoitukseen heiltä hankittua tietoa käytetään. Tutkimuksemme toteutuksessa pidimme huolta, että kaikki tutkittavat pysyvät anonyymeinä.

Jokainen tutkimushaastatteluun osallistuva allekirjoitti kirjallisen suostumuksen haastatteluun (ks. liite 5). Tutkimukseen osallistujiksi lukeutuivat kaikki, jotka vastasivat kirjalliseen taustatietolomakkeeseen (ks. liite 3). Tässä lomakkeessa tutkimukseen osallistujille avattiin taustatietolomakkeen tarkoitus ja tietojen käyttötarkoitus. Täyttämällä taustatietolomakkeen tutkimukseen osallistujat tietoisesti hyväksyivät, että heidän antamiaan tietoja tullaan käyttämään tutkimuksen toteuttamisessa ja raportoinnissa.

Sitoutuimme käsittelemään tietoja luottamuksellisesti ja anonymiteettiä kunnioittaen. Allekirjoitimme sitoumuksen haastatteluaineiston käytöstä kaikkien haastateltavien kanssa (ks. liite 4). Kyselylomakkeen kohdalla informoimme tutkittavia tutkimuksemme tarkoituksesta ja tutkimusaineiston käytöstä (Kuula 2006, 99).

Eettiset kysymykset liittyvät oleellisesti myös tutkimusaineiston hankintaan, käyttöön ja säilyttämiseen. Tutkimuksemme aineisto koostui kahdesta osasta: kyselylomakkeella kerätystä aineistosta ja litteroidusta haastatteluaineistosta. Lupasimme tutkimukseen osallistujille, että vain tutkijat käyttävät aineistoa. Emme siis voi luovuttaa aineistoa kenenkään muun käyttöön (Kuula 2006, 89). Aineistoa säilytettiin läpi tutkimusprosessin tutkijoiden henkilökohtaisilla muistitikuilla, millä turvattiin aineiston säilyminen ainoastaan tutkijoiden käytössä.

Koska kuulumme tutkittavien tavoin varhaiskasvatuksen opiskelijoihin samassa yliopistossa, on mahdollista, että puolueettomuutemme tässä tutkimuksessa on osittain kyseenalainen. Puhtaasti objektiivinen tarkastelu voi osoittautua vaikeaksi, kun tunnemme omakohtaisesti varhaiskasvatuksen oppiaineen henkilökunnan ja käytänteet. Tämä ei estä meitä tekemästä tutkimusta tai tulkitsemasta tuloksia, mutta tästä johtuen tulkinnan on syytä olla varoista ja keskittyä ilmiön kuvaamiseen mahdollisimman objektiivisesti.

Olemme noudattaneet tutkimusraportissamme tieteellisen viestinnän perussääntöä; lähdeviittausten oikeaoppista käyttöä. Tähän periaatteeseen liittyy Tuomen ja Sarajärven (2018, 150) kuvaama tiedon avoimuus. Olemme lisäksi läpi tutkimusprosessin pohtineet kriittisesti omaa tieteellistä päättelyämme ja argumentaatiotamme, minkä tärkeydestä Haaparanta ja Niiniluoto (1991) muistuttavat (Tuomen & Sarajärven 2018, 149 mukaan).

6 TULOKSET

Analyysin tuloksena löytyi kolme pääkategoriaa. Ensimmäiseksi e-portfolio-prosessia täytyy kehittää, että sen paikka osana varhaiskasvatustieteen opintoja olisi perusteltu jatkossakin. Toiseksi haastateltavat kuvasivat sitä, kuinka he ovat käyttäneet e-portfolioa ja millainen sen käyttökokemus on ollut. Kolmanneksi haastateltavat kokivat e-portfolioon hyödyllisenä välineenä sekä opiskelua että työelämää ajatellen, jos sitä todella käytetään.

6.1 E-portfolioon käyttö ja siihen liittyvä keskustelu

Kuvaamme ensimmäiseksi haastateltavien tapaa käyttää e-portfolioa. Kaikilla e-portfolioa käyttävillä opiskelijoilla oli e-portfolioon käyttöönoton yhteydessä mahdollisuus perehtyä maisteriopiskelijoiden laatimiin e-portfolioon käyttöä koskeviin ohjeisiin (ks. liite 2). Tulosten mukaan kaikki haastateltavat käyttävät e-portfolioa, mutta heidän käyttönsä määrä ja käyttötapa vaihtelevat. E-portfolioa käytetään tutkimuksemme mukaan pääasiassa materiaalipankkina, johon voidaan kerätä opinnoista kerääntynyttä materiaalia.

Toisena erittelemme haastateltavien kuvaamia e-portfolioon käyttötaitoja. Haastateltavien mukaan e-portfolioon käyttötaitoihin kuuluvat reflektiotaidot, tietotekniset taidot ja itsesäätelytaidot. Haastatteluissa käyttötaitoihin liittyvä keskustelu jakaantui kuvaukseen henkilökohtaisista ja yleisistä e-portfolioon käyttötaitoista. Viimeiseksi kuvaamme e-portfolioon käyttämiseen liittyvää keskustelua. Haastatteluissa kävi ilmi, että e-portfolioon liittyvä keskustelu on ollut vähäistä ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden keskuudessa. Keskusteluissa korostui se, että e-portfolio koetaan turhana, koska sitä ei ole liitetty kovinkaan vahvasti varhaiskasvatustieteen opintoihin.

6.1.1 E-portfoliota käytetään materiaalipankkina

Kaikki haastateltavat olivat käyttäneet e-portfoliota. Opiskelijoiden käyttötapa ja yhdisti e-portfolion käyttäminen materiaalipankkina, johon kerätään opintoihin ja varhaiskasvatukseen yleisesti liittyvää materiaali. Vaikka kaikki haastateltavat olivat käyttäneet e-portfoliota, oli kaikilla haastateltavilla käyttö ollut määrältään vähäistä.

Aineistoesimerkki 1.

H1: "Mä oon ite ehkä sinne kansioihin itseasiassa käyny välillä siirtämässä tammikuunkin aikana niiku jotain töitä, mut semmosta aktiivista käyttöä sillä ei oo mulla niiku tähän mennessä opintoja vielä ollu."

Materiaalipankkina käytettynä e-portfolion käytössä korostuu valinta siitä, milaista sisältöä sinne kerätään. Haastateltavat jakaantuivat sen mukaan, valikoivatko he e-portfolioon laitettavaa sisältöä vai eivät.

Aineistoesimerkki 2.

H5: "Sitten sinne eri aineista käyn ne kaikki Kopan kansiot läpi mitä siellä on, ja katon mitä mä sinne [e-portfolioon] haluan talteen, sitten pistän sinne."

Haastateltavat perustelivat käyttötapaansa erilaisista näkökulmista. Yksi haastateltava näkee, että e-portfolion ei ole tarkoituskaan olla mitään muuta kuin materiaalipankki. Toinen haastateltava perusteli käyttötapaansa vähäisellä työkokemuksella. Kolmas haastateltava näki, että nopeutetun opiskelutahdin takia hän käyttää e-portfoliota lähinnä materiaalipankkina (visioryhmän opiskelija). "Materiaalipankki"-käyttötapa oli haastateltaville yleisin tapa käyttää e-portfoliota. Lisäksi yksi haastateltava korosti tällaisen käytön olevan hänelle itselleen luontevinta.

Aineistoesimerkki 3.

H2: "[--] Ainakaan en koe tarvetta, että yhtään enempää, mitä tällä hetkellä käytän, että tää on itselläni luontanen tapa käyttää sitä, ja oon tyytyväinen siihen."

Kysyimme haastateltavilta suunnittelevatko he e-portfolion käyttöä. Näyttää siltä, etteivät haastateltavat juurikaan ajattele ja pohdi tapaansa käyttää e-portfoliota. Kaksi haastateltavaa kertoi suunnittelevansa e-portfolion käyttämistä. Heistä toinen kertoi suunnittelevansa e-portfolion käyttöä lähinnä “ajatuksen tasolla”. Toinen haastateltava puolestaan kertoi pohtivansa millaisista kursikirjoista hänelle olisi hyötyä tulevaisuudessa.

Aineistoesimerkki 4.

H3: “[--] Mun ois tehny mieli kirjoittaa [kurssikirjasta] sinne [Opin ja oivalsin -päiväkirjaan] paljon omaa ajatusta. [--] Se kirja on avannu mulle ainakin niin paljon nyt asioita... Voi olla, että mä siitä kirjasta otan kuvan ja lisään sen sinne opin ja oivalsin [päiväkirjaan], että tulevaisuudessa muista lukea tämä.”

Opin ja oivalsin -päiväkirjat ovat pohdintaan tarkoitettuja tiedostoja, joita e-portfolioon on tarkoitus lisätä opintojen aikana. Neljä haastateltavaa oli tehnyt näitä pohdintatiedostoja e-portfolioon. Kaksi haastateltavaa ei ollut tehnyt niitä lainkaan. Tämä tukee tulosta, jonka mukaan e-portfoliota käytetään lähinnä materiaalipankkina. Yksi pohdintatiedostoja kirjoittanut haastateltava kuvasi, että on pohtinut näissä teksteissä omaa itseään ja oppimisprosessiaan. Toinen haastateltava ei puolestaan muistanut mitä on näihin tiedostoihin kirjoittanut.

Aineistoesimerkki 5.

H6: “Niihin just mä kirjoitin siellä... Et siellä tais olla valmiiks jotain... niinku... eri kursseista. Oli semmosia kohtia joo. No kyl miä niihin jotain [kirjoitin], siis ne tais olla niitä mitä mä täytin. [--] Hitsi kun mä en muista kun siitä on niin kauan aikaa.”

6.1.2 E-portfolion käyttötaidot

Kaikki haastateltavat kuvasivat e-portfolion käyttöön vaadittavia taitoja ja näiden taitojen kehittymistä, osa yksityiskohtaisemmin kuin toiset. Haastatteluissa esiin nousseista henkilökohtaisista taidoista haastateltavat mainitsivat tietotekniset taidot, tiedot ja taidot varhaiskasvatuksen sisältöalueista sekä e-portfolion käyttötaidot. Yksi haastateltavista näki, että hänen vahvat henkilökohtaiset tietotekniset taitonsa tukevat e-portfolion käyttämistä.

Aineistoesimerkki 6.

H1: ”Ja se voi olla, et itelle toi tietokoneitten kanssa pelaaminen on niin jotenkin, sitä on tehny niin paljon aikasemmissa opinnoissa, niin ehkä se on jotenkin helpompaa ja nopeempaa ymmärtää kaikki tommoset tietotekniset asiat.”

Yksi haastateltava korosti olevansa e-portfolion käyttämisessä vielä vastaalkaja. Sama haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että e-portfolion käytön myötä tahto e-portfolion käyttämiseen myös työelämässä kasvaa. Hän koki myös, että e-portfolion käytön rutinoituessa sen käytöstä tulee sujuvampaa.

Aineistoesimerkki 7.

H3: ”Se [e-portfolioprosessi] on niin alussa, ja et mulla on vasta ajatuksissa se et miten hyödyllistä se [e-portfolion käyttö] on. Mutta, se että mitä enemmän mä sitä käytän, niin mä luulen että mä tuun siihen tulokseen, et mä haluan käyttää sitä myös töissä. Ja tehä siitä edelleen sen rutiinin et, ja nyt jos sen tekee niin siinähan se menee samassa.”

Yhden haastateltavan vastauksista kävi ilmi, että hän ei koe osaavansa käyttää e-portfoliota. Syyksi tälle haastateltava kertoi, että hänellä ei ole käsitystä mitä e-portfolioon pitäisi laittaa tai kirjoittaa.

Aineistoesimerkki 8.

H6: ”Oli se [e-portfolio] mun mielest kätevä et siellä oli justii kaikki kurssit eriksee ja sitte justii aineopinnot ja perusopinnot oli sillee...tota laitettu eri kansioihin, mutta...mulla ehkä tuli siinä semmonen...en mä tiä [mitä] mä tänne [e-portfolioon] täyttäisin.”

Mainintoja e-portfolion yleisistä käyttötaidoista oli enemmän kuin mainintoja henkilökohtaisista käyttötaidoista. Yleisistä käyttötaidoista puhuttaessa haastateltavat korostivat itsearviointin lisäksi rehellisyyttä oman osaamisen arvioinnissa, työkokemusta varhaiskasvatuksesta, tietoteknisiä taitoja, valikoimisen taitoa, suunnitelmallisuutta ja omatoimisuutta.

Rehellisyys itsereflektiossa näkyi yhdessä haastattelussa. Tämän haastateltavan mukaan ei ole lainkaan itsestänselvyys, että opiskelija pystyisi objektiivisesti kuvaamaan niitä asioita, joissa pitäisi vielä kehittyä. Toinen haastateltava

tava liitti itsereflektiotaitoihin itsesäätelytaitoja, joita olivat oman toiminnan kriittinen pohdinta kuten aineistoesimerkistä käy ilmi.

Aineistoesimerkki 9.

H2: "Totta kai se vaatii sitä reflektointikykyä: mitä olen tehnyt ja miksi olen tehnyt, ja miksi minä nyt tätä ylipäättään teen, miksi minä kirjoitan sellasta mikä hyödyttää mua...vaikka ens vuonna. Et tavallaan kyky pohtia sen oman tekemisensä merkittävyyttä myös, että mitä mä oon kurssilla tehnyt, mutta mitä mä, miks mä teen sitä kirjoitushetkellä."

Myös toinen haastateltava kuvasi itsereflektointitaitoja osana e-portfolion yleisiä käyttötaitoja. Tämä haastateltava korosti lisäksi oman toiminnan suunnittelun ja valikoinnin merkitystä. Nämä taidot voidaan katsoa kuuluvaksi itsesäätelytaitoihin.

Aineistoesimerkki 10.

H6: "Ehkä justii sillee et osaa niinku tota laittaa sinne vähän niinku vaan ne tärkeet asiat eikä vaan hirveesti selitä sinne kaikkea. [--] Ehkä silleen justiin jos käydään jossain kurssilla jotain aiheita nii sit miettii etukäteen et hei nää mä vois laittaa sinne e-portfolioon, et sieltä valita ne semmoset tärkeet mitä kokee että ite tulee tarviimaan."

Yleisiin käyttötaitoihin liittyvissä vastauksissa yksi haastateltava korosti omaa työkokemustaan varhaiskasvatuksen alalta. Ymmärrys ja tietämys varhaiskasvatuksen alasta voidaankin kääntää yleiseksi käyttötaidoksi tämän tutkimuksen kohteena olevan e-portfolion tekoprosessissa.

Aineistoesimerkki 11.

H3: "[--] Mielummin mä karsin [turhan sisällön] nyt sieltä [e-portfoliosta], kun mä osaan jo nyt kyllä sanoa et mitä mä tarviin töissä. Emmä tiiä osaako, en voi sanoa et osaako kaikki, ja pystyyks sen kaikki tekemään. Mut että, mä pystyn sen omalla kokemuksella sanoo et mitä mä tarviin ja mitä en."

6.1.3 Keskustelu e-portfoliosta on ollut vähäistä

Kysyimme haastatteluissa, onko e-portfolio herättänyt keskustelua 1.vuosikurssin tai omien demoryhmien keskuudessa. Kolme haastateltavaa ilmaisi, että keskustelu on ollut määrältään vähäistä ja laadultaan varovaista tai pintapuolista. Kaksi haastateltavaa toi esille, että keskusteluissa on kyseenalaistettu e-portfolion tarpeellisuus. Toinen haastateltava toi esille vastauksessaan, että keskustelu tarpeettomuudesta selittyy sillä, että osa opiskelee nopeutetussa tahdissa.

Aineistoesimerkki 12.

H7: "No e-portfolion kannalta ehkä se, että kun meillä on niin lyhyet nämä opinnot, et ollaan vaan puoltoista vuotta mukana, niin ehkä sitä... Tarpeellisuus, tottakai se on tarpeellista. Mut ehkä se tuntuu vähän hassulta, kun tää [opiskeluaika] on näin lyhyt."

Yhdessä haastattelussa kuvailtiin käydyn keskustelun käsittelevän vain sitä, että opiskelijat eivät ole muistaneet käyttää e-portfoliota, koska muut asiat koe-taan tärkeämmäksi. Samassa haastattelussa kävi ilmi, että opiskelijat kuitenkin tiedostavat e-portfolion hyödyllisyyden, vaikka sen tekeminen unohtuukin.

Aineistoesimerkki 13.

H1: "Ei ihan hirveen vilkasta keskustelua, mutta ehkä eniten just sellasta, että 'ainiin se e-portfolio et pitäs sitäkin tehdä'. Ja tuntuu et se on kaikille vähän sel-lanen, et kaikki tiedostaa että se on ja se ois hirveen hyödyllinen nimenomaan itteään varten, mut sit se helposti jää tekemättä, kun sen vähän niinkun unohtaa sen olemassaolon ja sit kun on hirveen paljon kaikkee muutakin."

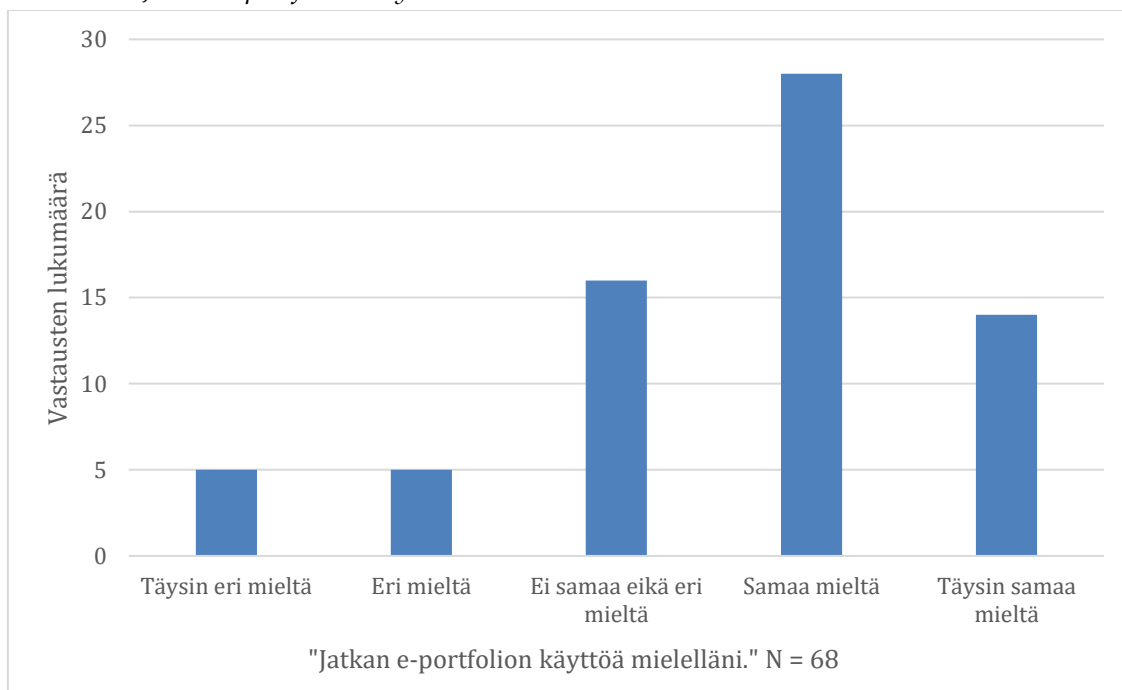
Kahdessa haastattelussa tuotiin esille tarkemmin e-portfolioon liittyvän keskus-telun sisältöä. Molempia haastatteluja leimasi lisäksi se, että keskusteluissa on ilmennyt yleistä hämmennystä e-portfolion perimmäisestä tarkoituksesta. Yksi haastateltava kuvasi, että kaikki opiskelijat eivät ole saaneet käsitystä siitä miksi ja miten e-portfoliota pitäisi käyttää.

Aineistoesimerkki 14.

H6: “[--] Ollaa just niinku puhuttu opiskelukavereitten kanssa et ootteks te täyttäny sinne jotai ja mitä te ootte täyttäny et, kaikki on vähän ehkä, hakusessa et mikä tää juttu on.”

Selvitimme taustatietolomakkeessa (N = 68) 1. vuosikurssin opiskelijoiden motivaatiota jatkaa e-portfolion käyttöä. Vastauksista (ks. kuvio 2) käy ilmi, että lähes puolet vastaajista (n = 28) jatkaa mielellään e-portfolion käyttöä. Osa vastaajista (n = 10) ei kuitenkaan jatka e-portfolion käyttöä mielellään.

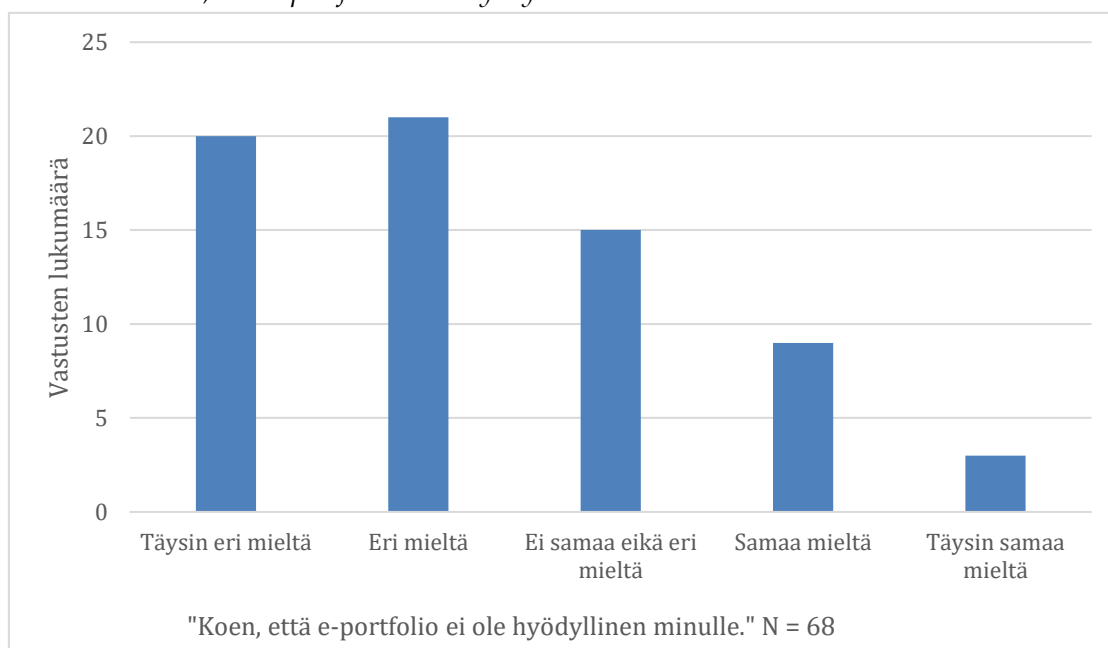
Kuvio 2. “Jatkan e-portfolion käyttöä mielelläni”.

6.2 E-portfolion hyödyllisyys

Tässä luvussa selvitämme kokevatko tutkittavat e-portfolion hyödyllisenä välineenä. Kyselylomakkeessa selvitimme, kokevatko opiskelijat e-portfolion hyödyllisenä (ks. kuvio 3). Hyödyllisyyden tarkastelun olemme jakaneet *hyödyllisyyden kuvaamiseen varhaiskasvatustieteen opinnoissa ja yleisesti oppimisessa, hyödyllisyyteen työelämässä ja e-portfolion potentiaaliin hyötyihin*. Potentiaalisilla hyödyillä tarkoitamme hyötyjä, joita haastateltavat kuvasivat, mutta eivät ole syystä tai toisesta vielä kokeneet saavuttaneensa.

Kuvio 3. "Koen, että e-portfolio ei ole hyödyllinen minulle."

6.2.1 E-portfolio oman osaamisen tunnistamisen välineenä opinnoissa

Kaikki haastateltavat kuvasivat e-portfolion hyödyllisyyttä varhaiskasvatustieteen opinnoissa ja yleisesti oppimisprosessissa. Lisäksi kaikki haastateltavat näkivät, että e-portfolio voi olla hyödyllinen väline oman osaamisen tunnistamisessa sekä kehittämiskohteiden nimeämisessä. Yksi haastateltava toi kuitenkin esille, että e-portfolio on jo nyt hyödyttänyt häntä opinnoissa, sillä se on ohjannut häntä pohtimaan omaa osaamista aktiivisesti.

Aineistoesimerkki 15.

H7: “[--] Oon alkanu miettiin sitä juuri sitä... mitä asioita ehkä osaa, ja mitä osaa hyvin ja tosi hyvin ja kokee et on siinä asiassa jollakin tavalla valmis, mutta mitkä sitten on sellasia, missä ehkä tosi paljon tarvis vielä apua ja kehittymistä olis vielä.”

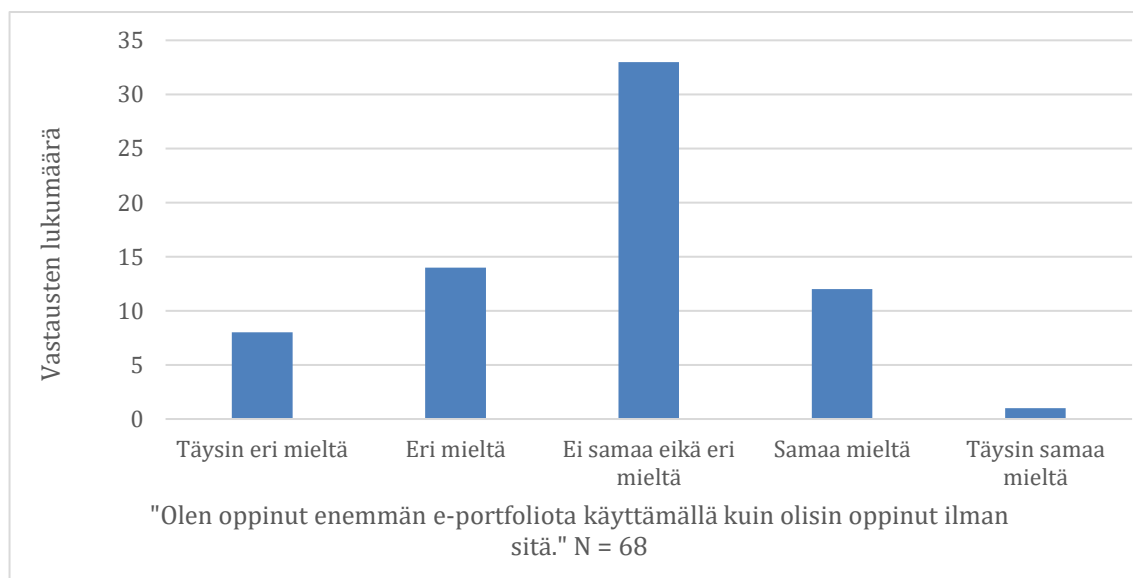
Viisi haastateltavaa toi esille, että e-portfolio ei ole hyödyttänyt heitä opinnoissa vielä. Kaksi haastateltavaa kertovat tälle syyksi sen, että eivät vielä ole käyttäneet e-portfolioa kovinkaan paljon. Yhden haastateltavan (H5) mielestä tuntuu “kauhealta”, että e-portfolio ei ole hyödyttänyt häntä opinnoissa. Kaksi muuta haastateltavaa eivät suoraan kertoneet syytä sille, minkä takia e-portfolio ei ole hyödyttänyt heitä vielä, mutta he korostivat hyödyllisyydestä puhuttaessa e-portfolioon vaikutusta omiin oppimistavoitteisiinsa, mikä on ollut olematonta.

Aineistoesimerkki 16.

H7: “Ehkä ois enemmän, jos mä olisin siinä mielessä sitä käyttäny [oppimistavoitteiden pohtimisessa], että mä olisin niitä miettiny sinne sitten kirjottanu niitä asioita [oppimistavoitteita]. Tämä ehkä, koska mä oon vaan mielessäni miettiny näitä asioita, et tää on vähän heikko, et mun pitäs tästä. Mut jos mä oisin ne kirjottanu sinne ja sitten siinä arvioinu niitä sitten niin ehkä se ois jotenkin vaikuttanu [oppimistavoitteisiin], mut ei.”

Selvitimme kyselylomakkeessa, ovatko opiskelijat oppineet e-portfolioon avulla enemmän kuin olisivat oppineet ilman sitä. Vastauksista käy ilmi, että puolet vastaajista ei osaa arvioida e-portfolioon vaikutusta omaan oppimiseensa (ks. kuvio 4).

Kuvio 4. “Olen oppinut enemmän e-portfolioa käyttämällä kuin olisin oppinut ilman sitä.”

6.2.2 E-portfolion hyödyt työelämässä

Pyysimme haastateltavia kuvailemaan hypoteettista tilannetta, jossa he hyödyntäisivät e-portfoliota lastentarhanopettajana. Kaikkien haastateltavien mielestä e-portfolio olisi hyödyllinen väline lastentarhanopettajana, mutta sen hyödyllisyyttä perusteltiin eri näkökulmista. Viisi haastateltavaa toi esille, että e-portfoliosta voi olla apua pedagogisen toiminnan suunnittelussa.

Aineistoesimerkki 17.

H5: "[--] Siellä [e-portfoliossa] on ideoita ja kaikkee, et kyllä mä sieltä niinkun kaivan sitä aineistoo, minkä pohjalta mä sitten suunnittelen."

Kolme haastateltavaa toi vastauksissaan esille e-portfolion merkityksen opinnoissa opittujen asioiden muistuttajana. E-portfolio nähtiin erityisesti kertaamisen apuvälineenä, mutta myös oman työn aktivoijana kuten aineistoesimerkistä käy ilmi.

Aineistoesimerkki 18.

H3: "Varmaan ensin avaisin sieltä sen kansion [--] mitä kuuluu arkeen ja siihen toimintakauteen. Ja, sit varmaan kävisin läpi kaikki nää perustoiminnot, ensinnäkin perushoitotilanteet, lukisin sieltä sen... Ja muistuttelin itelleni et 'hei mitä mä haluan', tai mitä tulee koko seuraavan kymmenen kuukauden [päiväkodin toimintakauden] aikana tapahtumaan."

Kaksi haastateltavaa kuvasi lisäksi e-portfolion hyödyllisyyttä laajemmin työelämässä. Heidän mukaansa e-portfoliota voi hyödyntää niin kutsuttuna koivoan pohdinnan välineenä, joka mahdollistaa oman ammatillisen kasvun jatkumisen myös työuran aikana. Samanaikaisesti se toimii kuitenkin materiaallipankkina myös työelämässä kuten opinnoissakin.

Aineistoesimerkki 19.

H6: "Siihen [e-portfolioon] vois kirjata vaikka jotain, kaikkee erilaisia leikkejä, tai vaikka jotain musiikkitunnin et mitä siellä musiikkitunnilla vois tehdä [lapsiryhmän kanssa], et vois vaikka kattoo et mimmosesta lapset innostuu jos joku toinen järjestää semmosia tuokioita ja sitten kirjata, että miten ne toimii... Tai sitten jos on ite pitäny että mitkä on toiminu ja mitkä ei oo toiminu."

Kahdessa haastattelussa e-portfolion nähtiin toimivan mahdollisesti myös hyvänä välineenä työelämään siirtymisessä. Näitä haastateltavia yhdisti se, että molemmat näkivät e-portfolion arvon työnhaun välineenä.

Aineistoesimerkki 20.

H7: "...oon niinkun pohtinu niitä asioita missä sitten oon vahva ja tuoda niitä esille vaikka työnhaussa tai näin, et se ois jo siinä vaiheessa tosi hyödyllistä."

Ainoastaan yhdessä haastattelussa e-portfolio nähtiin työelämässä kohdattavan kiireen takia sellaisena välineenä, että sen käyttäminen jäisi vähälle, kuten aineistoesimerkistä käy ilmi.

Aineistoesimerkki 21.

H1: "Opiskelijat ei hyödynnä sitä siinä määrin et siitä ois hyötyä. Ja... Ja myöskään luultavasti opiskelijat valmistuessaan eivät palaa portfolion pariin. Tai hyvin todennäköisesti eivät palaa, koska on kiire ja muutakin tekemistä. [--]"

6.2.3 E-portfolion potentiaaliset hyödyt

Pyysimme haastateltavia kuvailemaan ja pohtimaan mitä he voisivat e-portfolion avulla parhaimmillaan saavuttaa opintojensa aikana. Aikajänteen rajasimme opintojen aloittamisesta valmistumiseen. Nimesimme tällaisen pohdinnan e-portfolion potentiaalisiksi hyödyiksi.

Kaikkien haastateltavien osalta kävi ilmi, että e-portfolion käyttö on ollut vähäistä. Haastateltavat kuitenkin toivat pohdinnoissaan esille, että säännöllisemmin käytettynä e-portfolio olisi hyödyllisempi väline kuin se tällä hetkellä on.

Aineistoesimerkki 22.

H1: "Mut kyl mä uskoisin, et jos sitä [e-portfoliota] täyttäs ja nyt varsinkin täyttäis säännöllisesti niin kyllä se parhaimmillaan antaa sen kartotuksen siitä et mitä on oppinu ja et näkee sen kasvun mitä on oppinu ja oivaltanu ja sit pystyy kans kattoon taaksepäin."

Yksi haastateltava kuvasi e-portfolion potentiaalisia hyötyjä työelämään siirtymisen näkökulmasta. Hänen mukaansa tässä vaiheessa on vielä vaikea kuvata niitä hyötyjä, joita e-portfoliosta voi parhaimmillaan saada. Sama haastateltava kuitenkin tuo esille, että e-portfolion avulla parhaimmillaan seurata oman ajattelunsa kehittymistä opinnoista aina työelämään asti.

Aineistoesimerkki 23.

H3: "Vielähän sitä ei osaa sanoa et mihin toi e-portfolio on viemässä mua, mut se on mun ajatus siitä, et se menee siihen et mä voin vaikka viienki vuoden päästä kun mä oon jo ollu töissä hetken ni kattoo et hei mitä mä oon ajatellu sillon, ja oonko mä siitä kehittyny vai onko mun ajatukset latistunu [--] ja muistuttaa et hei tälleen mä oon ajatellu sillon, ja siellä on luultavasti, tai mä luultavasti ajattelen tällä hetkellä hyviä asioita, jotka sitten tulevaisuudessa on muistuttamassa siellä et hei, näin sä oot ajatellu, yritä ottaa siitä kiinni taas."

Kysyimme haastateltavilta lisäksi, mikä heidän mielestään on e-portfolion tavoite. Yksi haastateltava (H1) kuvasi tässä e-portfolion potentiaalisia hyötyjä oman osaamisen tunnistamisen näkökulmasta. Hänen mukaansa e-portfolio auttaa parhaimmillaan tunnistamaan omaa osaamista ja vahvistaa käyttäjänsä ammattikuvaa. Myös toinen haastateltava kuvasi potentiaalisia hyötyjä nimenomaan oman kehittymisen näkyväksi tekemisen näkökulmasta, kuten aineistoesimerkistä käy ilmi.

Aineistoesimerkki 24.

H7: "[--] missä on ehkä vahva ja missä sitten taas vois olla sitten taas jotakin kehittämistä. Et se [e-portfolio] ois sellanen paketti siitä mun osaamisesta."

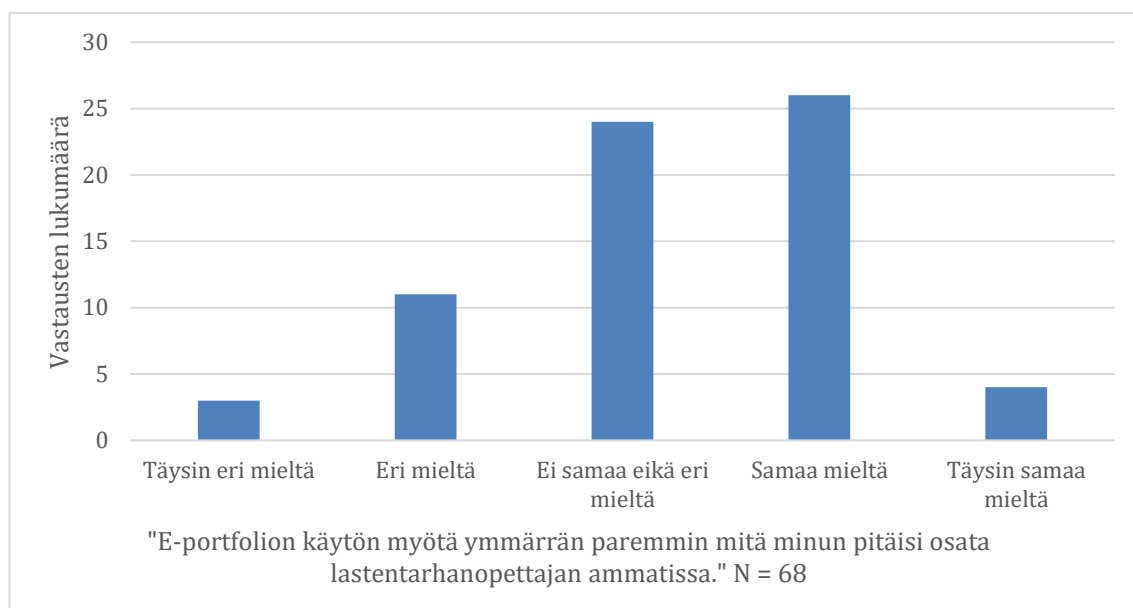
Oman osaamisen tunnistaminen tuli esille myös muiden haastateltavien pohdinnoissa. Yksi haastateltavista lisäsi tähän näkökulmaan myös sen, että e-portfolion avulla varhaiskasvatustieteen yksittäisten opintojaksojen osaamistavoitteet olisivat helpommin saavutettavissa.

Aineistoesimerkki 25.

H2: "Vahvistavan vielä enempi niistä kursseista tulleet oppimistavoitteet ja sen ajatuksen, et kuinka hyvin mä oon niistä saanu ne... Tavoitteet täytettyä ja mitä mä oon niistä saanu itselleni, ja vahvistaa vielä sitä, kuten sanoin sitä kuvaa minkälainen ammattilainen minä olen tällä saralla nytten."

Selvitimme taustatietolomakkeella, onko e-portfolio vahvistanut opiskelijoiden ymmärrystä lastentarhanopettajan työssä vaadittavasta osaamisesta (ks. kuvio 5). Lähes puolet kyselylomakkeeseen vastanneista oli sitä mieltä, että e-portfolio on vahvistanut heidän käsitystään lastentarhanopettajan työssä tarvittavasta osaamisesta.

Kuvio 5. "E-portfolion käytön myötä ymmärrän paremmin mitä minun pitäisi osata lastentarhanopettajan ammatissa."

6.3 E-portfolioprosessin kehittämissuunnat

Tämä luku koostuu pääluokan *Tuettu e-portfolion käyttö* sisällöistä, jotka vastaavat suoraan ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme *miten e-portfoliota voitaisiin kehittää opiskelijoiden kokemuksen perusteella*.

Alaluokka *E-portfolioprosessin ohjauksen kehittäminen* muodostui ylivoimaisesti suurimmaksi kaikista, sisältäen 30 pelkistettyä ilmausta, jotka liittyivät enemmän tai vähemmän suoraan ohjauksen kehittämiseen. Tämä alaluokka sisältää kaikkien haastateltavien äänen, mikä tekee tästä näkökulmasta merkittävän: haastateltavat valittiin mahdollisimman suureen variaatioon pyrkien, ja

erilaisista lähtökohdista huolimatta tämä aihe nousi kaikkia haastatteluja yhdistäväksi.

Alaluokkaa *E-portfolioalustan kehittäminen* esitellään tässä luvussa itsenäisenä alalukuna. Sen 11 pelkistettyä ilmausta koostuvat neljän haastattelun sisällöistä, mutta yksi haastattelu on voimakkaasti yliedustettuna. Tästä syystä tämä alaluokka ei ensisijaisesti nouse aineistosta esille, mutta koska alaluokan pelkistetyt ilmaukset jakavat yhteisen sanoman, nousee sisältö merkittäväksi. Tämän luvun muu sisältö koostuu yläluokan *E-portfolion käytön tukeminen* ja alaluokan *E-portfolion käyttöön ei ole tarpeeksi aikaa* sisältämistä ilmauksista, joista yhteisesti nousee suuntaviivoja ja ideoita e-portfolioprosessin kehittämiseen.

6.3.1 E-portfolioprosessin tulisi olla vahvempi osa opintoja

Kaikista haastatteluista nousi esiin, että e-portfoliota tulisi kehittää. Erään haastattelun kantava sanoma painottui e-portfolioprosessin ja sen ohjauksen kehittämiseen. Haastateltavan vastaukset kulminoituivat haastattelun lopulla vastauksessa, jossa haastateltavan tuli puolustaa väitettä *miksi e-portfolion käyttöä ei tulisi jatkaa*.

Aineistoesimerkki 26.

H3: ”Jos se jatkuis tälle, ni sitä ei pitäis sen takia jatkaa, et sitä käyttää niin vähän ihmiset... [Tutkija: Niin just. Et ei tämmösenää, semmosena pintapuolisena...] Tämmösenä pintapuolisena, niin se [e-portfolio] ei hyödytä valtaosaa.”

Haastateltavan kokemus e-portfolion osuudesta oman osaamisen ja asiantuntijuuden kehittymisessä oli hyvin merkittävä. Hän kuitenkin koki, että e-portfolion esittelyssä ja ohjeistuksessa on ongelmia, eikä sen käyttö avaudu opiskelijoille tarpeeksi, että heillä olisi motivaatiota sen käyttöön.

Edellisessä aineistoesimerkissä käsiteltyä ”pintapuolista” e-portfoliota, joka ”ei hyödytä valtaosaa” selittämään nousi analyysistä yhteinen teema. 16 alaluokan *E-portfolioprosessin ohjauksen kehittäminen* pelkistetyistä ilmauksista voisi tiivistää ajatukseen *e-portfolio on irrallinen muista opinnoista, eikä sen käyttöä ole avattu opiskelijoille tarpeeksi*. Jokaisen haastateltavan ääni on tässä ajatuksessa

melko tasavahvasti edustettuna. Neljä haastateltavaa toi esille, että e-portfoliota ei ole sidottu muihin opintoihin. Näiden lisäksi aineistopimintojen seassa oli myös toiveita siitä, että e-portfolio olisi vahvemmin osa varhaiskasvatustieteen opintoja.

Aineistoesimerkki 27.

H5: "Kyllä mä varmaan sen toisin vahvemmin näihin opintoihin mukaan. Että se kulkis siinä mukana, että sitä käytettäis myöskin just niinkun oli aikasemmin puhetta, et siihen varattas aikaa, et se olis osa niitä opintoja, et se ei ois niin semmonen irrallinen juttu."

E-portfolion irrallisuuden kokemukselle löytyi neljä selitystä. Kahden haastateltavan mielestä *e-portfolion käyttö aloitettiin liian myöhään*. Toinen haastateltavista kuvasi e-portfolion aloituksen olleen "epäluonteva" ja tulleen "jälkijunassa".

Aineistoesimerkki 28.

H2: "Vaikka se [e-portfolio] tuli meille tosi varhasessa vaiheessa opintoja niin se tuli kuitenkin jotenki jälkijunassa. [--] Se [e-portfolio] sais olla vielä semmonen et se on sidottu ihan heti opintojen aloittamisvaiheeseen et se tulee heti työkaluksi. nyt se tuli vähän opintojen aloittamisen jälkeen et se saatto tuntua et ei tämä ei ole luonteva paikka tämän käymiselle."

Kaksi haastateltavaa totesi, että *e-portfoliosta on puhuttu koulutuksen puolelta liian vähän*. Toinen haastateltavista toi esille, että opettajien tulisi muiden opintojen yhteydessä muistuttaa e-portfoliosta, ettei sen käyttö unohtuisi.

Aineistoesimerkki 29.

H6: "Ylipäänsä siitä pitäis puhua enemmän niinku meiän opiskelussa, että ehkä kurseilla vois niinku ne, ketkä pitää jotain demotunteja sun muita jotenki sillee muistuttaa siitä et, hei näitä vois pistää sinne e-portfolioon koska, must tuntuu et se vähän sillee unohtuu, koko homma."

Kolmas selitys pureutui suoraan e-portfolion käytön ohjaukseen ja e-portfolion esittelyyn. Kahden haastateltavan mukaan *e-portfolio täytyy esitellä selvemmin ja panostaa opiskelijoiden motivoimiseen*. Molempien haastateltavien mukaan opiskelijat eivät ymmärrä e-portfolion tarpeellisuutta, mikä johtuu siitä ettei sitä ole

riittävän painokkaasti tuotu esille. Haastatteluissa käsiteltiin aihetta kaupallisten metaforien kautta. Toinen haastateltavista puhui suoraan e-portfolion "markkinoinnista".

Aineistoesimerkki 30.

H1: "[--] Jos yks asia pitäs muuttaa tässä e-portfoliokonseptissa niin se ois se, että... markkinointi. Miten se myydään opiskelijalle. Koska mä luulen, että siihen liittyy se, että ei tajuu miten hyödyllinen se ois ja siitä vois johtua se, että sitä ei käytetä niin aktiivisesti tai en tiedä, mutta ainakaan meidän ryhmässä sitä ei käytetä niin aktiivisesti kuin sitä kannattas käyttää. Ehkä semmonen markkinointiaspekti. [--]"

Molemmat haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että opiskelijoiden motivoimiseen olisi syytä panostaa enemmän. Molemmat haastateltavat näkivät e-portfolion esittelyn ("markkinoinnin") olevan olennainen osa motivaation heittämisestä. Esittelyn ja motivoinnin merkittävänä osana nähtiin se, kuinka e-portfoliosta puhutaan ja sen käyttöön ohjataan. Haastateltavan mielestä ei riitä, että e-portfoliota "kannattaa" käyttää, kuten aineistoesimerkistä käy ilmi.

Aineistoesimerkki 31.

H3: "Totta kai mä niinku näkisin et [jos] mä oisin jo heti silloin alkutaipaleelta saanu semmosia [ohjeita, kehotuksia]. [--] Jos joku sanoo et "kannattaa" [käyttää e-portfoliota]. Niin varsinkin kun sulla on muutenki aika paljon tekemistä niitten kurssien eteen ni, emmä tiiä että kuka nyt sitä lähtee [e-portfoliota käyttämään]. Ei mulla ainakaa ollu motivaatiota."

Viimeinen e-portfolion irrallisuuden temaa selittävä näkökulma selitti irrallisuutta eri suunnasta käsin, kehitysidean muodossa. Kaksi haastateltavaa mainitsi, että *e-portfoliota olisi sopivaa käyttää luento- ja demo-opetuksen yhteydessä*. Toinen haastateltavista näki, että tällaisen käytön lisääminen toisi e-portfoliolle näkyvyyttä.

Aineistoesimerkki 32.

H5: "[--] Nyt se [e-portfolio] jää vähän sinne niinku jotenkin taka-alalle. Et sekin varmaan kertoo, kun mejän ryhmässä ei edes paljon puhuta siitä, et se tulis niiku sitten näkyvämmäks osaks sitä opiskelua."

6.3.2 Tuki keskittyy ohjauskerroille

Pyysimme haastateltavia kuvailemaan millaista tukea he ovat saaneet e-portfolioon käyttöönsä. Kaikki haastateltavat kuvailivat, että he olivat saaneet tukea ainoastaan e-portfolio demoilla eli e-portfolio ohjauskerroilla. Halusimme tarkentaa tätä tietoa ja kysyimme, että olivatko haastateltavat saaneet tukea esimerkiksi muilta opiskelijoilta. Kukaan haastateltavista ei kuvannut tarkennuksista huolimatta saaneensa muuta tukea e-portfolioon käyttöönsä.

Haastateltavien kokemukset e-portfolio demoilla saadusta tuesta jakautuivat selkeästi kahtia. Kaksi haastateltavaa näkivät, että saatu tuki on ollut riittämätöntä. Neljä haastateltavaa toivat kuitenkin suoraan esiin, että e-portfolio demoilla saatu tuki on ollut riittävää. Yksi haastateltava puolestaan korosti, että e-portfolio demoilta saatu tuki riittäisi kenelle tahansa. Seuraavasta aineistoesimerkistä käy ilmi, että demot ovat auttaneet haastateltavaa hahmottamaan e-portfolio tarkoitusta.

Aineistoesimerkki 33.

H1: "[--] Ne on ollu mun mielestä tosi hyvä tai ne demot on ollu tosi hyviä ja selkeitä ja se on kiva et ne on käyty todella rauhallisessa tahdissa, ensin mikä se on se e-portfolio ja miksi sitä kannattaa tehdä."

Toinen haastateltava mainitsi, että demoilla on saanut apua aina kun sitä on tarvinnut.

Aineistoesimerkki 34.

H5: "[--] Siinä [e-portfolio demoilla] oli semmonen systeemi, että toinen niiku veti sitä opetusta sieltä niinkun yleisesti, ja toinen sitten kiersi koko ajan koneilla niiku ihan yksittäin auttamassa meitä opiskelijoita, ja se oli kyllä ihan toimiva systeemi, et apua sai koko ajan."

Haastateltava H2 edusti neutraaleinta näkökantaa e-portfolio pöytäkirjoilla saadusta ohjauksesta, vaikka hänen mukaansa ohjaus oli täysin riittävää. Hän oli kokenut tuen jopa liiankin riittävänä - aikaisemman toistona ja itselleen tarpeellisena. Hän ehdotti e-portfolio pöytäkirjoille vaihtoehtoisia suoritusmenetelmiä.

Aineistoesimerkki 35.

H2: "Voisko se olla etänä, voisko se olla vaik itsenäisenä suorituksena, että näytät että oot hallinnu ne jutut. Että tavallaan motivoidaan ohjauksen kautta jokaista tavallaan yksilöllisesti".

Yksimielisesti riittävästä tuesta kertovien kommenttien lisäksi haastateltavien joukossa oli kaksi, joiden mielestä saadussa tuessa oli suuria puutteita. Ensimmäinen maininta tästä liittyi e-portfolion esittelyyn, joka tuli esille haastattelussa, kun haastateltava kuvasi e-portfolioon liittyvää keskustelua omassa demoryhmässä.

Aineistoesimerkki 36.

H3: "Tai miten tästä, miten mä saan tästä jotain tulevaisuudessa tästä e-portfoliosta, et se että kyl meil puhuttiin, tuotiin ihan konkreettisesti laatikko et hei tässä on, mitä me ollaan mun fuksivuonna tehty, tässä on iso laatikko. Mut nyt te pystytte laittaa ne sinne nettiin. Mut mä en tiiä onks se tarpeeks...tarpeeksi hyvin havainnollistettu [--]."

Toinen maininta liittyi työskentelyyn e-portfoliodemoilla. Haastateltava olisi toivonut, että demoilla olisi saanut keskittyä enemmän oman e-portfolion tekemiseen yhteistyöskentelyn sijaan.

Aineistoesimerkki 37.

H6: "Ne on vähän ku siinä on ehkä menny enemmän semmoseen että ollaan tehty yhdessä, et mennäänpäs nyt kaikki tänne ja tehään näin sit yhdessä. [Tutkija: Niin just sä olisit toivonu enemmän aikaa semmoselle omalle toiminnalle?] Ehkä joo. [Tutkija: Kuinka paljon sä oisit silloin siellä pysäkillä toivonu aikaa siihen...semmoseen niinku omaan työskentelyyn. Mikä ois sun mielestä ollut riittävä aika?] No ehkä ainakin ku puolet siitä ajasta. [--] Et sitte jäi lopussa oikeesti semmonen ehkä vartti aikaa sit tehä niinku ite et nyt te voitte täytellä sinne joutain."

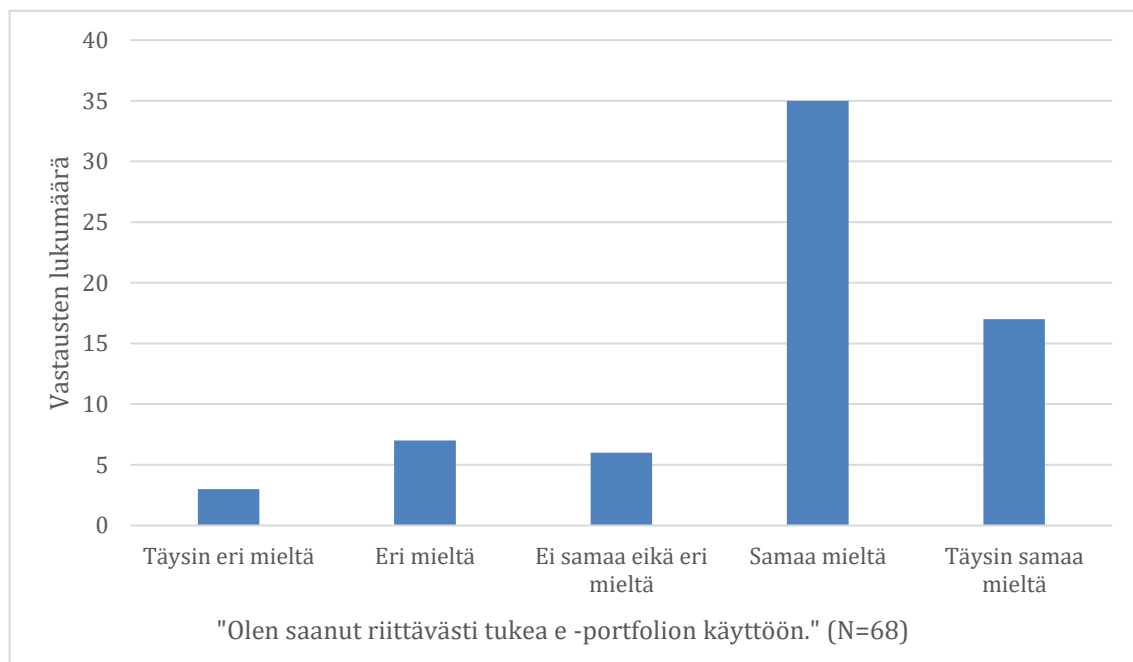
Näiden kahden maininnan lisäksi samat haastateltavat olisivat kaivanneet konkreettisia esimerkkejä e-portfolion tekemiseen. Näiden esimerkkien puute nähtiin syynä tuen riittämättömyydelle. Konkreettisia esimerkkejä olisi haastateltavan mukaan hyvä saada muiden opiskelijoiden e-portfolioista.

Aineistoesimerkki 38.

H6: "[--] Ehkä siinä just on tullu se, et se on jääny vähän ehkä epäselväks että mitä tänne kannattaa täyttää, ja sit ollaan just niinku puhuttu opiskelukavereitten kanssa et ootteks te täyttäny sinne jotai ja mitä te ootte täyttäny et, kaikki on vähän ehkä, hakusessa et mikä tää juttu on. [--] Ehkä semmosta enemmän semmosta käytännön, tai no, niin, ku, jos on uus juttu ni ei voi näyttää vaikka et hei tässä tää mun e-portfolio mutta...jotenki sillee et...minkälainen se vois olla."

Taustatietolomakkeen vastauksista (N = 68) kävi ilmi, että tutkittavien mielipide saadusta tuesta eroaa haastateltavien näkemyksestä. Tutkittavista vain muutama koki olevansa täysin eri mieltä tai eri mieltä kyselylomakkeen väittämän "Olen saanut riittävästi tukea e-portfolioon käyttöön" kanssa (ks. kuvio 6). Yli puolet kyselylomakkeeseen vastanneista oli sitä mieltä, että e-portfolioon saatu tuki on ollut riittävää.

Kuvio 6. "Olen saanut riittävästi tukea e-portfolioon käyttöön"

Ohjauksen kehittäminen

Alaluokka *E-portfolioprosessin ohjauksen kehittäminen* haastatteluista nousi esiin suuntaviivoja e-portfolioprosessin ja sen ohjauksen kehittämistä. Haastateltavien äänet eivät kuitenkaan ole tasapuolisesti esillä, vaan kahden haastateltavan näkemykset nousevat ylivoimaisesti muita vahvempina esille, edustaen yli

puolta kaikista tämän alaluokan pelkistetyistä ilmauksista. Kolmen haastateltavan ääni on läsnä ainoastaan yhdessä pelkistetyssä ilmauksessa, ja yhden (H2) mainintoja tähän aiheeseen nousi neljä kappaletta.

Kolmessa haastattelussa tuli esille haastateltavien ajatus rutiininomaisesta e-portfoliotyöskentelystä. Haastateltavat eivät tuoneet esille, että heitä olisi ohjeistettu e-portfolion rutiininomaiseen käyttöön, mutta kolme kuudesta haastateltavasta näki rutiininomaisen työskentelyn sopivan itselleen. Kaksi haastateltavaa tarkoitti tällä viikottaista käyttöä, ja näistä eräs haastateltava korosti keksineensä rutiininomaisen työskentelytavan itse.:

Aineistoesimerkki 39.

H3: “[–] Mä oon sen itse omassa päässä päättäny, et mun pitää tehä siit [e-portfolion käyttämisestä] rutiini.”

Kaksi haastateltavaa toi esille, että e-portfoliota olisi mielekästä käyttää luennoilla tai demo-opetuksessa. Kaksi haastateltavaa toi myös esille, että olisi ollut parempi aloittaa e-portfoliotyöskentely aikaisemmin syksyllä. Aikaisempaa e-portfoliotyöskentelyn aloitusta perusteltiin motivaation heräämisen aikaistumisella, mutta myös konkreettisen hyödyn kautta, kuten aineistoesimerkistä käy ilmi.

Aineistoesimerkki 40.

H2: ”Se [e-portfolio] sais olla vielä semmonen et se on sidottu ihan heti opintojen aloittamisvaiheeseen et se tulee heti työkaluksi. nyt se tuli vähän opintojen aloittamisen jälkeen et se saatto tuntua et ei tämä ei ole luonteva paikka tämän käymiselle. Siinä vaiheessa se voi olla tosi iso apu koska ensimmäisinä viikkoina tulee matskuu niin paljon että siellä väkisinkin joku juttu menee hukkaan”

Kahdessa haastattelussa korostui, että e-portfolion käyttöön ei ole tarpeeksi aikaa. Näkökulma näyttäytyi toisessa haastattelussa voimakkaampana kuin toisessa, koska suurin osa ilmauksista sisältyi samaan haastatteluun. Molemmat haastateltavat jakoivat kokemuksen siitä, että muu opiskeluun liittyvä menee ajankäytössä e-portfolion edelle.

Aineistoesimerkki 41.

H7: "[--]Se [e-portfolion käyttö] on hyvin nopeeta tämmöstä piipahtamista siellä ja ja ehkä sitä et sitä ajattelee et on niitä tärkeempiä asioita ja kiireellisempiä asioita nii sit se jää se kaikki kaikki mitä ehkä haluais tehdä siellä vielä niin ja tutkia tarkemmin niin jää tekemättä."

6.3.3 E-portfolion tekniseen toteutukseen ollaan kohtalaisen tyytyväisiä

Suurin osa haastateltavista oli täysin tyytyväinen e-portfolion tekniseen toteutukseen. He pitivät e-portfoliota joustavana ja helposti muokattavana sekä tarkoituksenmukaisena Google docs-formaatissaan. Kaksi haastateltavaa kuvasi kuitenkin e-portfolioalustaan kohdistuvia kehitysehdotuksia. Toinen haastateltavista ilmaisi toiveensa mahdollisuudelle jakaa tai nähdä toisten e-portfoliota käyttävien varhaiskasvatuksen opiskelijoiden kirjoituksia, että hän itse saisi vinkkejä oman e-portfolionsa käyttöön. Toinen haastateltavista toivoi e-portfolioon lisää ominaisuuksia, kuten piirtotyökalun miellekarttojen tekoon ja yleisen pohdintatiedoston, joka aukeaisi hyvin helposti ja johon voisi muistiinpanonomaisesti kirjoittaa ajatuksiaan ylös.

E-portfolioalustan kehittämisehdotuksena nousi uudenmuotoinen e-portfolio, joka olisi oma verkkosivunsa tai jopa erillinen ohjelmisto. Kaksi haastateltavaa ehdottivat, että e-portfolio olisi parempi itsenäisenä ohjelmistonaan tai verkkosivunaan. Toiseen haastateltavan mielestä tämä toisi e-portfoliolle lisää uskottavuutta sen sijaan, että se on google driveen perustettu "kansioviidakko".

Aineistoesimerkki 42.

H2: "[--] Se ehkä tuleeki paremmin sitten mieleen uskottavana työkaluna. et ei ainoostaan sellasena kansioviidakkona joka on sun omasta aktiivisuudesta riippuvainen"

7 POHDINTA

Tässä luvussa kuvaamme tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä. Lisäksi arvioimme tutkimuksemme luotettavuutta. Lopuksi esitämme jatkotutkimushaasteet ja yhden käytännön sovelluksen tutkimuksen johtopäätöksiin perustuen.

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineen e-portfolioprosessia tulisi kehittää. E-portfolioita on kansainvälisesti tutkittu (mm. Abrami, Sclater & Wade 2005; Jenson 2011; Jenson & Treuer 2014; Lin, Yang & Lai 2013), mutta suomalainen tutkimus aiheesta on ollut vähäistä (mm. Kleimola 2013; Kankaanranta & Linnakylä 2005). Halusimme selvittää yksityiskohtaisemmin, miten opiskelijat käyttävät e-portfoliota, miten he ovat kokeneet e-portfolioprosessissa saadun tuen, miten e-portfolioprosessia tulisi kehittää opiskelijoiden mielestä ja millaisena oman osaamisen tunnistamisen välineenä opiskelijat kokevat e-portfolion.

Tuloksista käy ilmi, että opiskelijat ovat käyttäneet e-portfoliota vain vähän ja käyttö on vastannut lähinnä materiaalipankkia, johon kerätään opintojen aikana kertynyttä materiaaleja (luentodioja ja oppimistehtäviä ym.). Opiskelijat eivät ole juurikaan käyttäneet ”Opin- ja oivalsin” -päiväkirjoja, joissa tulisi pohdita omaa oppimisprosessia. E-portfoliota ei käytetä tällä hetkellä tieteellisen tutkimuksen suosittelulla tavalla. Aikaisempien tutkimusten valossa e-portfolion tulisi olla henkilökohtainen väline, johon valikoiden liitetään oman tieteenalan kannalta keskeinen materiaali. Lisäksi e-portfolion tulisi sisältää kriittistä itsereflektiota. Näin käytettynä, e-portfolio tukisi elinikäistä oppimista (vrt. Jenson & Treuer 2014, 51; Jenson 2011, 49).

Tutkimuksemme mukaan opiskelijat eivät juurikaan valikoi e-portfolioon laitettavaa sisältöä. Tämä on ymmärrettävää, sillä helpoin ja nopein tapa on sisällyttää e-portfolioon kaikki opinnoista saatava materiaali. Myöskään

e-portfolioon liittyvää kriittistä reflektiota ei harjoitettu juuri ollenkaan. Osa haastateltavista jopa totesi suoraan, ettei ole käyttänyt e-portfolioa ollenkaan kriittiseen reflektioon (ts. kirjoittanut Opin ja oivalsin-päiväkirjoja). Tämä osoittaa, että opiskelijat eivät käytä e-portfolioa onnistuneen käytön edellytysten mukaisesti.

Toisaalta tämän tutkimuksen kontekstissa käytetyn e-portfolioin ei ole ollut tarkoitukseen päästä tasolle, jota Jenson ja Treuer (2014, 51) sekä Jenson (2011, 49) kuvaavat. Keskeisimpänä tämän e-portfolioin käyttötarkoituksista (ks. liite 2) oli se, että opiskelijoilla on paikka johon tallettaa opinnoista saatua materiaaleja sekä alusta, jossa voi pohtia omaa osaamistaan ja oppimista. Tuloksista käy kuitenkin ilmi, että toinen näistä käyttötarkoituksista ei täyty sillä opiskelijat eivät reflektoivat omaa osaamistaan ja oppimistaan.

E-portfolioon liittyvän keskustelun perusteella näyttää siltä, opiskelijat eivät ole motivoituneita käyttämään e-portfolioa. Enemmistö haastateltavista vaikutti suorittavan ulkoapäin annettua tehtävää, vaikka pieniä viitteitä sisäisestä motivaatiosta oli myös havaittavissa. Tämä tulos on mielenkiintoinen, sillä haastateltavien kuva e-portfolioin hyödyllisyydestä oli hyvin myönteinen. Herää kysymys, miksi hyödylliseksi koetun e-portfolioin käyttöön ei motivoiduta?

Ensimmäisen vuoden yliopisto-opiskelijat eivät ole valmiiksi varustettuja e-portfolioin käyttötaidoilla, ja taitojen oppiminen on pitkä prosessi (vrt. Jenson & Treuer 2014, 53). Moni yksityiskohta tutkimusaineistossa osoittaa, että näin näyttäisi olevan myös tutkimuksemme kohteena olleen e-portfolioin kohdalla. Opiskelijoiden motivaation puute, "Opin ja oivalsin" -päiväkirjojen vähäinen käyttö sekä materiaalipankkimainen käyttötapa ovat mahdollisesti vihjeitä siitä, että e-portfolioin käyttö on liian vaikeaa ja vaatii liikaa itseohjautuvuutta. Suurimman hyödyn saamiseksi e-portfolioista opiskelijan olisi ohjauduttava tietoisesti ja säännölliseen itsensä kehittämiseen, jonka eteneminen on riippuvaista opiskelijan omasta metakognitiivisesta näkökyvystä.

Itself-reflektioprosessin jatkuva ylläpitäminen on puolestaan taito, jota vaaditaan työelämässä toimivilta lastentarhanopettajilta. E-portfolioin käyttötaitojen kehittäminen on perusteltua lastentarhanopettajan opintojen osana.

Opiskelijoiden e-portfolion käyttötaitojen puute ei tässä tapauksessa näyttäydykään ongelmana vaan haasteena, ja todellinen kysymys on, halutaanko näitä taitoja kehittää? E-portfolion ympärille voisi rakentaa uudenlaista opiskelukulttuuria, jonka tavoitteena olisi tulevien lastentarhanopettajien itsesäätely-, havainnointi-, reflektio- ja kehittämistaitojen vahvistaminen koko opiskeluajan kestävän e-portfolioprosessin avulla.

Kaikki e-portfoliot ovat riippuvaisia käyttökontekstistaan. Tutkimuksemme tulokset osoittavat, että e-portfolion kehittämistyölle on osoitettavissa selkeä suunta. E-portfolioprosessin kehittämisen suuntaviivat rakentuvat sen tarkoituksen ja hyödyllisyyden kirkastamisesta opiskelijoille, e-portfolioprosessin ohjauksen sekä tuen uudelleensuunnittelusta ja e-portfolion liittämisestä kiinteämmäksi osaksi varhaiskasvatustieteen opintoja. E-portfolion ensimmäiseen esittelykertaan ja koko prosessin merkityksellisyyden avaamiseen opiskelijoille tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kirkastamalla e-portfolion hyödyllisyyttä ja merkitystä, opiskelijat ottaisivat e-portfolion käyttöön motivoituneempina ja rakentaisivat siitä eheän kokonaisuuden, joka sisältää luentomuistiinpanojen lisäksi opiskelijan itse tuottamaa, refleктоivaa pohdintaa omasta oppimisestaan.

Tulosten mukaan e-portfoliota tulisi kehittää siihen suuntaan, että se olisi jatkossa kiinteämpi osa varhaiskasvatustieteen opintoja. Tähän liittyen haastateltavat kuvasivat konkreettisiksi toimenpiteiksi e-portfolion esittelyn kehittämisen ja sen merkityksen korostamisen muuallakin kuin pelkästään e-portfoliodemoilla. Ottamalla e-portfolion osaksi jokaista varhaiskasvatustieteen opintojaksoa, muodostuisi siitä mielekäs ja merkityksellinen osa opiskelua ja opiskelijoiden oppimisprosessia.

Haastateltavien kokemus saadusta tuesta ja ohjauksesta oli tuloksien mukaan ristiriitainen. Kaikki haastateltavat kokivat, että e-portfoliodemoilta saatu tuki on ollut jokseenkin riittävää, mutta demojen toteutus ja sisältö ei miellyttänyt kaikkia haastateltavia. Lisäksi tuloksista kävi ilmi, että e-portfolion käyttöön ei ole saatu tukea muualta kuin e-portfoliodemoilta. Tulosten ja pohdinnan perusteella voidaan sanoa, että e-portfolioprosessin tuen ja ohjauksen

kehittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. E-portfoliodemot ovat tässä vain yksittäinen kehittämiskohde, jonka lisäksi tukea ja ohjausta tulee miettiä myös muista näkökulmista. E-portfoliota tulisi tehdä yksin ja yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoita tulisi tukea itsesäätelytaidoissa, erityisesti itsereflektioivan pohdinnan kirjoittamisessa ja sen sisällyttämisessä e-portfolioon.

Jensonin (2011) mukaan korkeakouluopiskelijat harvoin jatkavat e-portfolion käyttöä työelämässä opintojen jälkeen, vaikka e-portfolion nähdään tukevan käyttäjänsä elinikäistä oppimista. Tutkimustulostemme mukaan varhaiskasvatustieteen opiskelijoiden e-portfolion käyttö tulevassa työelämässä on tässä vaiheessa epävarmaa. Haastateltavat näkivät e-portfoliossa suuria hyötyjä erityisesti työelämää ajatellen, mutta eivät kuitenkaan käyttäneet e-portfoliota. Välttääksemme Jensonin (2011) kuvaaman tilanteen, varhaiskasvatustieteen opiskelijoita tulisi tukea ja ohjata käyttämään e-portfoliota siten, että siitä muodostuisi merkityksellinen väline myös lastentarhanopettajan työtä ajatellen.

Tulosten perusteella e-portfolioprosessin kehittämistyölle voidaan asettaa visio. E-portfolio voisi olla tulevaisuudessa sellainen väline, joka tukee opiskelijaa paitsi henkilökohtaisesti opintojen aikana, myös tulevassa lastentarhanopettajan työssä. Tämän tutkimuksen tulosten ja pohdinnan mukainen e-portfolion kehittämistyö voi parhaimmillaan tuottaa varhaiskasvatustieteen opiskelijoille välineen, joka voi parhaimmillaan olla koko lastentarhanopettajakoulutuksen sisältämän osaamisen ja kokoavan ymmärryksen kannalta keskeinen ja merkityksellinen. Ymmärtämällä tämän, lastentarhanopettajaopiskelijoiden kouluttajat luovat aidot puitteet elinikäiselle ja reflektioivalle oppimiselle (ks. Jenson 2011, 59).

7.2 Tutkimuksen luotettavuus, arviointi ja jatkotutkimushaasteet

Suomen tutkimuseettisen neuvottelutoimikunnan (2012) ohjeiden mukaan tutkimuksen teossa tulee noudattaa rehellisyyttä ja oman tiedeyhteisön määrittämiä toimintatapoja tutkimusraportin kirjoittamisessa. Olemme kuvanneet tutkimuksemme taustan, teorian, aineistonkeruun, analyysin ja tulokset yksityiskohtaisesti ja rehellisyyden periaatetta noudattaen. Kuvaamme seuraavaksi tutkimuksemme keskeisimmät tekijät, jotka lisäävät luotettavuutta. Olemme kuvanneet tutkimusprosessin keskeisimmät valinnat sekä perustelleet ne (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 163).

Tutkimuksemme uskottavuuteen liittyy olennaisesti tulkintamme haastateltavien vastauksista (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2018, 162). Olemme perehtyneet ja sisäistäneet koko tutkimusaineistomme ja tehneet siitä selkeät tulkinnat sekä johtopäätökset. Olemme lisäksi kuvanneet tutkimukseemme osallistuneet taustatietoineen. Kyselylomakkeen perusteella teimme maksimaalisen variaation menetelmää hyödyntäen perustellun valinnan tutkimuksen haastateltavista.

Tutkimuksen kohde, e-portfolio, on ilmiönä kuvattu tarkasti ja siihen liittyvä aikaisempi tieteellinen tutkimus on tuotu esille tämän tutkimuksen kontekstiin liitettynä. Lisäksi olemme ottaneet huomioon tutkittavien varmuustekijät (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 162) kontrolloimalla taustamuuttujia (ikä, koulustausta, ym.) haastateltavien valinnassa.

Olemme tunnustaneet oman sisäpiiriläisyytemme tässä tutkimuksessa. Olemme pyrkineet minimoimaan oman vaikutuksemme haastateltavien vastauksiin rakentamalla haastatteluasetelman sellaiseksi, että haastateltavat ovat voineet tuoda esiin omia aitoja mielipiteitään vastauksissaan.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijatriangulaatio, joka tarkoittaa tässä tapauksessa kahden tutkijan yhteistyötä. Tämä lisää omalta osaltaan tutkimuksemme luotettavuutta sillä olemme arvioineet toisiamme tutkijoina ja tieentekijöinä läpi tutkimusprosessin. Olemme kuvanneet tulokset tarkasti ja

eritellen. Tuloksien valinta on toteutunut triangulaation kautta (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2018, 166-167).

Jatkotutkimushaasteita voidaan tämän tutkimuksen perusteella asettaa useita. Ensinnäkin olisi mielenkiintoista selvittää millaisia kokemuksia tämän tutkimuksen kohteena olevalla varhaiskasvatustieteen vuosikurssilla (syksyllä 2015 opintonsa aloittaneilla) olisi esimerkiksi lastentarhanopettajakoulutuksen viimeisenä opiskeluvuotena (lukuvuonna 2020-2021) e-portfoliosta.

Toiseksi pohdimme useasti tutkimusprosessin aikana, että olisi mielenkiintoista selvittää toimintatutkimuksen kautta sitä, miten tutkijoiden osallistuminen e-portfolioprosessiin vaikuttaisi tutkittavien tapaan käyttää e-portfoliota ja hyödyntää sitä osana varhaiskasvatustieteen opintoja.

Käytännön sovelluksena tämän tutkimuksen perusteella esitämme, että e-portfolioprosessin osaksi suunniteltaisiin ja toteutettaisiin verkkokurssi osana varhaiskasvatustieteen opintojen johdanto-opintoja. Verkkokurssi tulisi rakentaa sellaiseksi, että se avaisi varhaiskasvatustieteen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille selkeästi e-portfolion tarkoituksen ja hyödyllisyyden osana opintoja sekä oppimista. Verkkokurssiin voitaisiin sisällyttää verkkoluentoja, joilla opiskelija pääsee perehtymään e-portfolioista tehtyyn tieteelliseen tutkimukseen.

LÄHTEET

- Abrami, P., Sclater, J. & Wade, A. 2005. An electronic portfolio to support learning. *Canadian journal of learning and technology*, 31(3).
<http://www.cjlt.ca/index.php/cjlt/article/view/26489/19671>. Viitattu 9.2.2018.
- Burnard, P., Gill, P., Stewart, K., Treasure, K. & Chadwick, B. 2008. Analysing and presenting qualitative data. *British dental journal* volume 204 No. 8 APR 26, 2008.
- Chatti, M. A., Jarke, M. & Specht, M. 2010. The 3P Learning Model. *Educational Technology & Society*, 13 (4), 74–85.
- Eräsaari, R. 2002. Avoimen asiantuntijuuden analytiikka. Teoksessa I, Pirttilä & S, Eriksson (toim.) *Asiantuntijoiden areenat. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos: Jyväskylän yliopisto*, 21-40.
- Eteläpelto, A., Littleton, K., Lahti, J. & Wirtanen, S. 2006. Students' accounts of their participation in an intensive long-term learning community. *International journal of educational research* 43, 183-207.
- Feltovich, P., Prietula, M. & Ericsson, K. 2006. Studies of expertise from psychological perspectives. Teoksessa K, Ericsson., N, Charness., P. Feltovich. & R. Hoffman (toim.) *The Cambridge handbook of expertise and expert performance*. New York: Cambridge university press, 41-67.
- Haaparanta, L. & Niiniluoto, I. 1991. *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. 6. painos. Helsingin yliopisto: Filosofian laitos.
- Happo, I. & Määttä, K. 2011. Expertise of early childhood educators. *International education studies* 4 (3), 91-99.
- Heikkinen, L. T. 2010. *Toimintatutkimus - Toiminnan ja ajattelun taitoa*. Teoksessa (toim.) J, Aaltola. & R, Valli. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-Kustannus: Juva, 214-229.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hodge, B. 2014. Training programs that facilitate lasting change in student academic behaviour. *International Journal of Training Research* 12(3): 203 - 212.
- Jenson, J. 2011. Promoting Self-regulation and Critical Reflection Through Writing Students' Use of Electronic Portfolio. *International Journal of ePortfolio*. 2011, Volume 1, Number 1, 49-60.

- Jenson, J. & Treuer, P. 2014. Defining the E-Portfolio: What It Is and Why It Matters. *Change: The Magazine of Higher Learning*. Volume 46, 2014 - Issue 2, 50-57.
- Juvonen, T. 2017. Sisäpiirihaastattelu. Teoksessa M, Hyvärinen., P, Nikander. & J, Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 398-412.
- Kankaanranta, M. & Linnakylä, P. 1999. Verkkoportfolioita kokemassa. Exploring web portfolios. Teoksessa *Portfolioita verkossa. Portfolios on the web.* (toim.) Linnakylä, P., Kankaanranta, M. & Bopry, J. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos, 2-13.
- Kankaanranta, M. & Linnakylä, P. 2005. Digitaaliset portfoliot asiantuntijuuden osoittamisessa ja jakamisessa. Teoksessa Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*, 1.-3. painos. Porvoo: WSOY, 223-240.
- Karila, K. & Kupila, P. 2010. Varhaiskasvatuksen työidentiteetin muotoutuminen eri ammattisukupolvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke 108267. Loppuraportti. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kimeldorf, M. 1994. *Creating Portfolios for Success in School, Work, and Life*. Minneapolis: Free Spirit Publishing.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J, Aaltola. & R, Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Jyväskylä: PS-kustannus, 68-84.
- Kleimola, R. 2013. Eportfolio-ohjaus Centria ammattikorkeakoulussa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus.
- Kupila, P. 1996. Päivähoidon haasteet. Portfolio oppimisprosessin kuvaajana ja itsearviointin välineenä lastentarhanopettajakoulutuksessa. Teoksessa (toim.) Pollari, P., Kankaanranta, M. & Linnakylä, P. *Portfolion monet mahdollisuudet*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Kopi-Jyvä Oy, 193-200.
- Kupila, P. 2007. "Minäkö asiantuntija?" Varhaiskasvatuksen asiantuntijan merkitysperspektiivin ja identiteetin rakentuminen. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research*.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Lin, C., Yang, S., & Lai, C. 2013. Support as a mediator of the impact of cognitive load on students' e-portfolio learning outcomes. *Social Behaviour and Personality: An international journal*, 41, 17-30.

- Lång, A. 2007. Portfolio-opas. Minusta erityiskasvatuksen asiantuntijaksi. Minusta tutkivaksi opettajaksi. Minusta erityisopettajaksi. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Erityispedagogiikan yksikkö.
- Miettinen, T., Pulkkinen, S. & Taipale, J. 2010. Teoksessa T, Miettinen., S, Pulkkinen. & J, Taipale (toim.) Fenomenologian ydinkysymyksiä. Helsinki: Gaudeamus, 9-22.
- Miles, M., Huberman, A. & Saldaña, J. 2014. Qualitative data analysis. A methods sourcebook. Arizona state university - third edition.
- Moberg, S., Hautamäki, J., Kivirauma, J., Lahtinen, U., Savolainen, H. & Vehmas, S. 2015. Erityispedagogiikan perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Niikko, A. 2001. Portfolio oppimisen avartajana. Helsinki: Tammi.
- Paavola, S., Lipponen, L., & Hakkarainen, K. 2004. Models of Innovative Knowledge Communities, and Three Metaphors of Learning. *Review of Educational Research*, 74, 557 - 576.
- Paloniemi, S., Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. 2011. Asiantuntijuudesta identiteettiin - Anneli Eteläpellon tutkimuspolkuja. Teoksessa K, Collin., S, Paloniemi., H, Rasku-Puttonen & P, Tynjälä (toim.) Luovuus, Oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro Oy, 13-37.
- Patton, M. 2002. Qualitative research and evaluation methods. 3. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Smith, J. 2016. Experiencing phenomenology. An introduction. New York: Routledge.
- Svinicki, M. 2004. Learning and motivation in the postsecondary classroom. Bolton, MA: Anker.
- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J, Ruusuvuori. & L, Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22-56.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi: Helsinki.
- Tynjälä, P. 2008. Perspectives into learning at the workplace. *Educational Research Review*. Volume 3, issue 2, 2008, pages 130-154.
- Vaismoradi, M., Turunen, H., Bondas, T. 2013. Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing and Health Sciences* (2013), 15, 398-405.
- Varantola, K., Launis, V., Helin, M., Spoof, S. & Järppinen, S. 2012. Tutkimuseettisen neuvottelutoimikunnan ohje. Helsinki. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 16.4.2018.

Varhaiskasvatuksen kandidaattiohjelma. Opetussuunnitelmat.

Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.
[https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/varhaiskasvatuksen-](https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/varhaiskasvatuksen-lastentarhanopettaja-kandidaattiohjelma)
lastentarhanopettaja-kandidaattiohjelma Viitattu 9.2.2018.

YLE. 2018. "Lastentarhanopettaja: "Palkka on aivan surkea!" Suuren päiväkodin arki on täynnä sijaispulaa, rahahuolia mutta myös iloa"
<https://yle.fi/uutiset/3-10108926> Viitattu 26.04.2018

LIITTEET

LIITE 1. Lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen - Marja Suvanto

Lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen

Lastentarhanopettajan substanssiosaaminen

Varhaiskasvatuksen ja lapsuuden niin yhteiskunnalliset kuin kulttuuriset lähtökohdat

- lapsen ja perheen arjen tuntemus, lapsuuteen liittyvät ilmiöt
- varhaiskasvatuksen teoriapohja
- kasvatukseen liittyvien uskomusten ja käsitysten tiedostaminen ja arviointi
- alaan liittyvien yhteiskunnallisten instituutioiden tuntemus
- kulttuurisen moninaisuuden tunnistaminen varhaiskasvatuksessa
- varhaiskasvatuksen lainsäädännön ja ohjaavien asiakirjojen tunteminen (mm. Varhaiskasvatuslaki, VASU, ESIOPS, lapsen oikeuksien sopimus)

Varhaiskasvatuksen arvot, asenteet ja eettisyys

- ammattieettiset periaatteet
- moraaliset eettiset kysymykset, herkkyyden ammatillisissa toimituksissa
- lapsilähtöisyys, osallisuus, toimijuus, leikkisyys, tutkiva oppiminen...
- arvopohdinta - tulevaisuuden kuvien luominen ja kasvatuksellisten seurausten pohdinta
- vastuullisuus ja autonomisuus

Lapsen kasvu, kehitys, oppiminen ja hyvinvointi

- lasten kehityksen ja oppimisprosessien tunteminen
- varhaiskasvatuksen keskeisten oppimisteorioiden tunteminen
- perustiedot lapsen kehityksen ja oppimisen haasteista
- lapsen yksilöllisen kasvun kehityksen ja oppimisen tukeminen, erityispedagoginen osaaminen
- lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitäminen ja edistäminen

lapsen perushoitoon liittyvä osaaminen

Varhaispedagogiikan keskeisten sisältöjen ja toimintatapojen hallinta

- niiden käyttäminen ja kehittäminen
- musiikkikasvatus, kuvataidekasvatus, mediakasvatus, liikuntakasvatus, draamakasvatus, kirjallisuuskasvatus, matematiikkakasvatus, kestävä elämäntapa-/ ympäristökasvatus, tiede- ja teknologiakasvatus

Pedagoginen suunnittelu, ohjaus, toteutus, havainnointi, dokumentointi ja arviointi

- kohdistuen kasvatusprosessiin, toimintaan ja lapsiryhmään
- laadukkaan (fyysisen ja psyykkisen) oppimisympäristön muodostaminen
- opetussuunnitelmaosaaminen (VASU, ESIOPS)

Pedagoginen johtajuus

- pedagoginen asiantuntijuus
- työyhteisön ja toimintakulttuurin kehittäminen
- johtajuus ja johtamistaidot

(Lähde: Suvanto 2017, julkaisematon jäsenyys: lastentarhanopettajan ammatillinen osaaminen)

Jatkuvaan muutokseen ja kehittämiseen liittyvä osaaminen

Tiedon hallintaosaaminen

- varhaiskasvatukseen liittyvän tutkimuksen seuraaminen, arviointi ja soveltaminen
- tieteellinen ajattelutapa, kriittinen suhtautuminen tietoon
- tiedonhankintataidot ja tiedon analysointitaidot
- tutkimusentekotaidot
- tietotekniset taidot
- opiskelutaidot

Jatkuva ammatillinen kehittyminen

- ammatti-identiteetti ja asiantuntijuus ilmiönä
- oman ammatti-identiteetin ja asiantuntijuuden rakentuminen ja kehittäminen
- reflektiosaaminen

- omien vahvuuksien ja osaamisen tunnistaminen
- oman opiskelu/työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Työskenteleminen muutoksessa

- päätöksentekotaidot, ongelmanratkaisukyky
- tiedon ja opitun soveltaminen sekä toimiminen erilaisissa tilanteissa
- projektityöskentelytaidot
- uuden oppiminen ja poisoppiminen totutuista ajattelu- tai toimintatavoista
- ratkaisukeskeinen lähestymistapa opetustyöhön ja sen haasteisiin
- joustavuus, epävarmuuden-, stressin- ja paineensietokyky

Vuorovaikutusosaaminen varhaiskasvatuksen kontekstissa

Sensitiivinen kasvatusvuorovaikutus

- omat vuorovaikutustaidot
- ammatillinen vuorovaikutus suhteessa lapsiin, lapsen vanhempiin ja työtiimiin
- ryhmänohjaustaidot ja ryhmäilmiöiden ymmärtäminen
- emotionaalinen kompetenssi (tunnetaidot)

Yhteistyöosaaminen

- yhteistyö perheiden kanssa
- monialainen yhteistyö
- tiimityöskentelytaidot

Viestintäosaaminen = työn kielellinen hallinta

- kirjalliset viestintätaidot
- suulliset viestintätaidot
- toisen kotimaisen ja vieraan kielen taidot
- omien näkökantojen ja toiminnan perusteleva kielellisyys
- varhaiskasvatuksen keskeisten käsitteistön tunteminen omalla ja vieraalla kielellä
- palautteenantamisen taito

LIITE 2. Valikoitu ote e-portfolion ohjeista - Alkuperäiset ohjeet (Suvanto 2017)

Nämä ovat valikoidut ohjeet e-portfolion ohjeista, jotka on laadittu e-portfoliota käyttäville varhaiskasvatustieteen opiskelijoille. Alkuperäiset ohjeet ovat Marja Suvannon (2017) laatimat. Ohjeiden laatijalta on pyydetty lupa näiden ohjeiden liittämiseksi osaksi tutkimustamme.

Sisällysluettelo

Portfolion idea – Miksi tätä täytetään ja käytetään?

Mistä ePortfolio koostuu ja mitä se sisältää?

    Välikansiot

    Opin ja oivalsin - oman ajattelun ja oppimisen päiväkirjatiedostot

    Osaamiskartat

Vinkkejä sisällön tuottoon

Portfolion idea - Miksi tätä täytetään ja käytetään?

Portfolion ideana on, että täydentämällä ja tekemällä sitä

- tulet tietoisesti opintojen aikana kertyvästä osaamisestasi
- tallennat omaa oppimistasi
- tallennat opinnoissa ja opintojen ohessa saatuja ja tuotettuja materiaaleja (oppimistehtävät, luentodiat, ryhmätehtävät, linkit...)
  - tuotat itsellesi materiaalipankin opintoja ja työelämää varten
- pystyt tarkastelemaan ja tekemään näkyväksi omaa kasvu- ja oppimisprosessiasi
  - harjoittelet pedagogista dokumentointia
  - reflektoit oppimaasi
  - pystyt opintojen edetessä ja opintojen jälkeen palaamaan ajassa taaksepäin - *Mitä ajattelinkaan kaksi vuotta sitten, miten ajatukseni ovat muuttuneet?*
- tunnistat omaa osaamistasi ja pystyt tarvittaessa tuomaan sitä esille myös toisille
  - esim. töitä hakiessa omasta osaamisesta kertominen helpottuu
  - töissä tulee tilanne, jossa sinun tarvitsee perustella esimerkiksi leikin tai osallisuuden merkitystä -> etsit ePortfoliosta kurssin, jolla asiaa on käsitelty, löydät lähteen sekä tausta-ajatuksen, jolla sinulle on asiaa perusteltu ja voit hyödyntää sitä perustellessasi asiaa esim. työkaverille, johtajalle tai vanhemmalle

Huomaa, että portfolio rakentuu vähitellen. Mitä ahkerammin portfolioa käytät ja täytät, sitä enemmän siitä on sinulle tulevaisuudessa hyötyä. Tee siitä oman näköinen ja muokkaa haluamallasi tavalla. Tarkoituksena on, että portfolio toimisi apunasi ja tukenasi matkallasi kohti jatkuvasti kehittyvää varhaiskasvatuksen asiantuntijuutta.

Mistä ePortfolio koostuu ja mitä se sisältää?

ePortfoliopohja koostuu:

- yhdestä pääkansioista: ePortfolio
- kahdeksasta välkansioista: Varhaiskasvatustieteen aineopinnot (50 op), Varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (60 op), Vapaasti valittavat opinnot, Työelämä, Osamiskartta ja pysäkkien jaetut tiedostot, Kieli-, viestintä- ja orientoivat opinnot (20 op), Kasvatustieteen perusopinnot (25 op) sekä Harrastukset ja vapaa-aika.
- *Välkansiot* pitävät sisällään otsikon mukaiseen teemaan liittyviä sisältöjä. Esimerkiksi kasvatustieteen perusopinnot (25 op) sisältää, jokaiselle perusopinnojen opintojaksolle oman *aliansion* sekä *Opin ja oivalsin kasvatustieteen perusopinnoista -päiväkirjatiedoston*. Työelämä, Vapaasti valittavat opinnot sekä Harrastukset ja vapaa-aika -kansiot ovat vielä tyhjiä.
- *Aliansioihin* eli opintojaksokohtaisiin kansioihin on tarkoitus tallentaa opintojaksoihin liittyvää materiaalia (oppimistehtäviä, luentodioja, ryhmätöitä).
- Ohje ePortfolion käyttöön (on juuri tämä tiedosto)

Seuraavaksi jokaisesta vielä yksityiskohtaisemmin ->

Välkansiot

Välkansioiden tarkoitus on jäsentää ePortfoliota ja tutkintosi eri osa-alueita. Se koostuu kahdeksasta kansioista:

Varhaiskasvatustieteen aineopinnot (50 op), Varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (60 op) ja Kasvatustieteen perusopinnot (25 op) -välkansiot, jotka sisältävät opintojaksokohtaiset alakansiot ja [Opin ja oivalsin -päiväkirjat](#). Ajatuksena on, että alakansioihin voit kerätä opintojaksoilla saamaasi materiaalia esimerkiksi luentodioja, oppimistehtäviä ja ryhmätöitä. Opin ja oivalsin -päiväkirjatiedostoon puolestaan on tarkoitus koostaa välkansion sisältämiin opintojaksoihin liittyvää omaa ajattelua ja oppimista. Opin ja oivalsin -päiväkirjoista lisätietoa myöhemmin.

Vapaasti valittavat opinnot, Työelämä, Kieli-, viestintä- ja orientoivat opinnot (20 op) sekä Harrastukset ja vapaa-aika -välikansiot ovat vielä tyhjiä. Tarkoituksena on, että voit itse tallentaa niihin tarpeelliseksi kokemaasi materiaalia, luoda haluamiasi kansioita tai tiedostoja ja kerätä osaamistasi näkyviin. Esimerkiksi Kieli-, viestintä- ja orientoivat opinnot (20 op) tai Vapaasti valittavat opinnot -kansioon voit lisätä opintojaksokohtaisia alakansioita samaan tapaan kuin varhaiskasvatuksen ja kasvatustieteen opintojen kohdalla on tehty. Työelämäkansio luo jatkuvuutta opinnoista työelämään. Sinne voit halutessasi kerätä lastentarhanopettajan työhön liittyvää materiaalia tai jatkaa siellä ePortfolion työstöä opintojesi jälkeen.

Osaamiskartta ja pysäkkien jaetut tiedostot -välikansio puolestaan sisältää osaamiskartat, joita avataan myöhemmin kohdassa [osaamiskartat](#). Sinne voit tallentaa ePortfolion pysäkkityöskentelyyn liittyviä materiaaleja esimerkiksi demoniat ja yhdessä täytetyt tiedostot.

Varhaiskasvatustieteen aineopinnot (50 op) välikansio sisältää seuraavat alikansiot:

- KTKA2010 Laadulliset tutkimusmenetelmät
- KTKA2020 Määrälliset tutkimusmenetelmät
- VKTA1020 Monimuotoinen lapsuus
- VKTA3019 Perusharjoittelu
- VKTA3029 Syventävä harjoittelu
- VKTA4300 Kandidaatintutkielma ja seminaari
- VKTA1010 Kehityksen ja oppimisen lähtökohdat, haasteet ja tuki
- VKTA1039 Pedagoginen asiantuntijuus ja ammatillinen kehittyminen

ja Opin ja oivalsin varhaiskasvatustieteen aineopinnoista -päiväkirjan.

Varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (60 op) sisältää seuraavat alikansiot:

VAAM1210 Pedagogiikka I
VAAM1220 Pedagogiikka II
VAAM1230 Lasten terveys ja hyvinvointi
VAAM1240 Kehityksen ja oppimisen tuki
VAAM1250 Perhe ja yhteistyö
VAAM1260 Lapset ja yhteisöt
VAAM1310 Kuvataide ja media
VAAM1320 Musiikki
VAAM1330 Liikunta
VAAM1340 Draama ja kirjallisuus
VAAM1350 Kieli
VAAM1360 Ympäristön ilmiöt
VAAM1450 Taito- ja taideaineiden integrointi

ja Linkkilistan sekä Opin ja oivalsin ammatillisia valmiuksia antavista opinnoista -päiväkirjan.

Kasvatustieteen perusopinnot (25 op) sisältää seuraavat alikansiot:

KTKP010 Oppiminen ja ohjaus
KTKP020 Kasvatus, yhteiskunta ja muutos
KTKP030 Osaaminen ja asiantuntijuus
KTKP040 Tieteellinen tieto ja ajattelu
KTKP050 Vuorovaikutus ja yhteistyö

ja Opin ja oivalsin kasvatustieteen perusopinnoista -päiväkirjan.

Opin ja oivalsin - oman ajattelun ja oppimisen päiväkirjatiedostot

Näihin päiväkirjatiedostoihin kokoat omat oivalluksesi, ahaa-elämykset ja tärkeimmät neuvot itsellesi tulevaisuutta varten. Nimensä mukaisesti ne ovat eräänlaisia oppimispäiväkirjoja, joihin dokumentoit omaa ajatteluasi ja oppimistasi. Voit liittää näihin tiedostoihin kysymyksiä, pohdintoja, käsitteitä, kuvia, linkkejä ja neuvoja itseäsi varten. Tarkoitus on, että voit koota niihin itsellesi tärkeitä asioita, joita et tahdo unoh-

taa ja joihin voit palata vielä työelämässäkin. Tyyli kirjaamiseen on vapaa, koska kyse on sinua itseäsi varten tehtävästä asiasta.

Tavoitteena on dokumentoinnin lisäksi havainnollistaa sinulle itsellesi omaa ajatteluasi ja osaamistasi sekä sitä, kuinka se kehittyy opintojen ja elämän myötä. Teet siis pedagogista dokumentointia omasta oppimisestasi, jota pystyt hyödyntämään myöhemmissä opinnoissasi sekä työelämään siirtymisessä ja siellä toimimisessa. Näitä tietoja käsitellään yhdessä ePortfolion pysäkeillä ja pystyt hyödyntämään osaamiskarttaa täydentäessäsi. Kukaan muu kuin sinä ei kuitenkaan lue päiväkirjojesi sisältöä ellet välttämättä niin halua.

Tiedostot on jaettu alla olevan kuvan 2. mukaisesti opintojaksojen mukaisiin osioihin. Päiväkirjoissa on apukysymyksiä pohdiskelun helpottamiseksi, opintojaksokohtaiset oppimistavoitteet ja tilaa omalle pohdiskelullesi niin opintojaksokohtaisesti, kuin yhteenvetoa varten.

Sisällysluettelo:

[Opin ja oivalsin - oman ajattelun ja oppimisen päiväkirja](#)

[Sisällysluettelo:](#)

[Apukysymyksiä, joilla pääset alkuun:](#)

[Esimerkiksi:](#)

[KTKP010 - Oppiminen ja ohjaus \(5op\)](#)

[Opetussuunnitelman osaamistavoitteet:](#)

[Opin ja oivalsin kurssilta...](#)

[KTKP020 - Kasvatus, yhteiskunta ja muutos \(5 op\)](#)

[Opetussuunnitelman osaamistavoitteet:](#)

[Opin ja oivalsin kurssilta...](#)

[KTKP030 Osaaminen ja asiantuntijuus \(5 op\)](#)

[Opetussuunnitelman osaamistavoitteet:](#)

[Opin ja oivalsin kurssilta...](#)

[KTKP040 Tieteellinen tieto ja ajattelu \(5 op\)](#)

[Opetussuunnitelman osaamistavoitteet:](#)

[Opin ja oivalsin kurssilta...](#)

[KTKP050 Vuorovaikutus ja yhteistyö \(5 op\)](#)

[Opetussuunnitelman osaamistavoitteet:](#)

[Opin ja oivalsin kurssilta...](#)

[Kasvatustieteen perusopinnot \(25op\)](#)

[Opetussuunnitelman osaamistavoitteet:](#)

[Opin ja oivalsin perusopinnoista kootusti:](#)

Kuva. Opin ja oivalsin -päiväkirjatiedoston sisällysluettelo

Tärkeintä on muistaa, että portfolio niin kuin päiväkirjatkin ovat sinua itseäsi varten! Voit lisätä sinne palasia, joita tarvitset sekä muokata olemassa olevia. Älä epäröi tehdä siitä oman näköistäsi!

Osaamiskartat

ePortfoliossa on kaksi osaamiskarttaa. Ensimmäinen niistä on tarkoitettu täytettäväksi ensimmäisenä opiskeluvuotena. Toista täytetään opintojen toisena ja kolmantena vuonna. VISIO-ryhmällä osaamiskartta 2. täydennetään hieman eri tavalla kuin muiden ryhmien kanssa, koska opintoaika on lyhyempi. Osaamiskarttoja täytetään pysäkkikerroilla, ellei muunlaista ohjeistusta anneta. Toki saat täyttää niitä muulloinkin, mutta ensimmäistä kertaa ne otetaan virallisesti käyttöön toisella pysäkkikerralla (marras-joulukuussa).

Osaamiskarttojen tehtävänä on toimia oman osaamisen tunnistamisen välineenä. Jäsentely perustuu aiemmin tehtyihin lastentarhanopettajan osaamisen jäsennyksiin, tutkimustietoon, selvityksiin sekä koulutuksessamme käytössä olevaan opetussuunnitelmaan.

Osaamiskartan ja sen sisältämän jäsentelyn tavoitteena on havainnollistaa varhaiskasvatuksen jatkuvasti kehittyvän asiantuntijuuden eri osaamisalueita - osaaminen ja varhaiskasvatuksen asiantuntijuus koostuvat monesta palasta. Täydentäessäsi sitä sen tarkoituksena on myös tuoda esiin, kuinka oma asiantuntijuutesi kehittyy ja lisääntyy opintojen myötä. Voit merkitä joko rastilla tai opintojakson koodilla, kun olet oppinut jotain kyseisestä osaamisalueesta. Lisäksi osaamiskartassa on tilaa avoimelle kirjoitukselle, jotta voit tarkemmin reflektoida oppimaasi ja oivalluksiasi. Kertoa tarkemmin, millaista osaamista osaamisalueisiin liittyen olet kerryttänyt.

Vinkkejä sisällön tuottoon:

- Kokoa opintojaksoilla saatu ja tuotettu materiaali päivättynä ja nimettynä kyseisen opintojakson omaan alikansioon. *Helpointa on, että teet sen heti opintojakson päätyttyä tai opintojakson aikana.*
- Samalla, kun päivität aineistoa omiin alikansioihisi käy vastaamassa Opin ja oivalsin -päiväkirjatiedostoihin. *Vastaamiseen kuuluu juuri niin vähän tai kauan aikaa kuin tahdot. Kirjaa ylös mieleen painuneimmat asiat opintojakson teemaan liittyen.*
- Päivää ja nimeä tallentamasi tiedostot sisällön mukaan. Se helpottaa niiden etsimistä ja löytämistä.
- Voit luoda opiskelukavereidesi kanssa yhteisesti jaettuja kansioita.
- Oppimistehtävät - etenkin ryhmätehtävät - on helppoa ja kätevää tehdä yhdessä jaetuissa tiedostoissa, jotka jokainen tallentaa omaan opintojakson mukaiseen alikansioon.
- Säännöllinen opin ja oivalsin -päiväkirjan täyttäminen auttaa sinua itseäsi, kun myöhemmissä opinnoissa tai työelämässä tulee tarve palata aiemmin opittujen asioiden pariin. Kaikkea oppimaansa ei vain muista enää kuuden vuoden kuluttua opintojensa aloittamisesta - terveisin kokemusasiantuntija ;)

LIITE 3. Taustatietolomake tutkimukseen osallistuville.

Osallistu opintojen kehittämiseen tähtäävään tutkimukseen

Tämä lomake on osa e-portfolion kehittämiseen tähtäävää kandidaatin tutkielmaamme. Pyrimme kartoittamaan varhaiskasvatustieteen 1.vuosikurssin opiskelijoiden taustatietoja saadaksemme mahdollisimman kattavan kuvan tutkittavasta joukosta. Tällä lomakkeella kerättäviä tietoja käsitellään nimettömästi ja luottamuksellisesti. Tämän lomakkeen täyttäminen ei sido sinua osallistumaan tutkimushaastatteluun. Lomakkeen täyttämällä osallistut tutkimukseen ja hyväksyt, että antamiasi tietoja käytetään tutkimuksen raportoinnissa. Lomakkeen täyttäminen on vapaaehtoista, mutta toivomme, että mahdollisimman moni täyttäisi sen.

Jos haluat osallistua tutkimushaastatteluun, kirjoita yhteystietosi kaavakkeen lopussa sille varattuun tilaan, että voimme ottaa sinuun yhteyttä henkilökohtaisesti. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että täytät kaavakkeen, vaikka et haluaisikaan osallistua tutkimushaastatteluun. Tutkimushaastatteluun osallistuvien antamia tietoja käsitellään siten, että tutkittavat eivät ole tunnistettavissa tai yksilöitävissä tutkimusraportissa.

Ole ystävällinen ja täytä lomake annettujen ohjeiden mukaan. Jos sinulla on kysymyksiä lomakkeeseen liittyen, kysy rohkeasti. Lomake on kaksipuoleinen.

Ikä: _____

Demoryhmä: _____

Ole ystävällinen ja ympyröi sinua parhaiten kuvaavat väittämät:

Sukupuoli:

Mies   Nainen   Muu

Minulla on (tai minulla on ollut) huollettavina alaikäisiä lapsia (yksi tai useampi):

On   Ei ole

Minulla on työkokemusta päiväkodista:

Ei ole   alle 1 vuosi   alle 2 vuotta   2-5 vuotta   5-10 vuotta   yli 10 vuotta

Minulla on muuta työkokemusta:

Ei ole   alle 1 vuosi   alle 2 vuotta   2-5 vuotta   5-10 vuotta   yli 10 vuotta

Jos sinulla on muuta työkokemusta, miltä alalta/aloilta _____

Minulla on aikaisempia tutkintoja:

Ammattikorkeakoulututkinto

On, mikä ala _____ Ei ole

Yliopistotutkinto

On, mikä ala _____ Ei ole

Ylioppilastutkinto:

On _____ Ei

Toisen asteen ammatillinen koulutus:

On, mikä ala _____ Ei

Muu:

On, mikä ala _____ Ei

Vastaa seuraaviin viiteen väittämään asteikolla 1-5 (1=täysin eri mieltä, 3=en ole samaa enkä eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

1.Olen oppinut enemmän e-portfoliota käyttämällä kuin olisin oppinut ilman sitä.

1   2   3   4   5

2.Koen, että e-portfolio ei ole hyödyllinen minulle.

1   2   3   4   5

3.E-portfolion käytön myötä ymmärrän paremmin mitä minun pitäisi osata lastentarhanopettajan ammatissa.

1   2   3   4   5

4.Olen saanut riittävästi tukea e-portfolion käyttöön.

1   2   3   4   5

5.Jatkan e-portfolion käyttöä mielelläni.

1   2   3   4   5

Haluan osallistua tutkimushaastatteluun: Kyllä   En

Mikäli haluat osallistua tutkimukseen, ole hyvä ja jätä yhteystietosi. Tutkijat valitsevat tutkittavat tutkimukseen halukkaiden joukosta taustatietojen perusteella. Tutkimukseen valituille ilmoitetaan henkilökohtaisesti ja haastatteluajankohdat sovitaan jokaisen tutkittavan kanssa erikseen. Haastattelut pyritään suorittamaan helmikuun aikana. Tutkimukseen valituille tarjoamme haastattelun yhteydessä kahvit vaivanpalkaksi.

Nimi: _____

Sähköpostiosoite: _____

LIITE 4. Sitoumus tutkimusaineiston käytöstä.

Varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkielma

Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden laitos

Haastateltavalle

Sitoumus tutkimusaineiston käytöstä

Kiitos sinulle haastatteluun osallistumisesta.

Sitoumus tutkimusaineiston käyttöön tarkoittaa sitä, että meillä on lupa tallentaa sekä haastattelu että keskustelu ja käyttää niitä kandidaatin tutkielman tekemiseen ja raportointiin. Tallenteet säilytetään tutkijoiden muistitikuilla, eikä niihin ole pääsy kuin tutkijoilla. Tutkimusaineisto on luottamuksellista eikä kenenkään henkilöllisyys paljastu missään vaiheessa, sillä puhtaaksikirjoitusvaiheessa tekstistä poistetaan kaikki tunnistetiedot. Haastateltavan sanomaan voidaan kuitenkin viitata tekstissä ja käyttää ns. suoria lainauksia.

Sitoudumme noudattamaan haastatteluaineiston käyttämättä jättämistä kokonaisuudessaan tai osittain tutkimuksen teossa ja raportoinnissa haastateltavan niin halutessa tutkimusraportin julkaisuun asti.

Sitoudumme käyttämään ja säilyttämään tutkimusaineistoa luottamuksellisesti ja siten, että tutkittavat eivät ole tunnistettavissa missään vaiheessa tutkimusprosessia.

KYLLÄ EI.

Allekirjoitukset_____

Nimen selvennykset_____

Jyväskylässä ___/___/2018

Lämmin kiitos!

LIITE 5. Suostumus haastatteluun.

Varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkielma

Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden laitos

Suostumus haastatteluun

Kiitos sinulle haastatteluun osallistumisesta.

Suostumus haastatteluun tarkoittaa sitä, että annat luvan tallentaa sekä haastattelun että keskustelun ja käyttää niitä kandidaatin tutkielman tekemiseen ja raportointiin. Tallenteet säilytetään tutkijoiden muistitikuilla, eikä niihin ole pääsy kuin tutkijoilla. Tutkimusaineisto on luottamuksellista eikä kenenkään henkilöllisyys paljastu missään vaiheessa, sillä puhtaaksikirjoitusvaiheessa tekstistä poistetaan kaikki tunnistetiedot. Haastateltavan sanomaan voidaan kuitenkin viitata tekstissä ja käyttää ns. suoria lainauksia.

Haastatteluun osallistuminen perustuu vapaaehtoiseen ja sinulla on oikeus jättää vastaamatta haastattelussa esitettyihin kysymyksiin ilman perusteluja. Halutessasi voit myös kieltää haastattelusi äänitallenteen käytön kokonaisuudessaan tai osittain tutkimuksessa tutkimusraportin julkaisuun asti.

Suostun, että minua haastatellaan, haastattelu äänitetään ja tutkimushaastattelu/keskustelu jää tutkimuskäyttöön (ympyröi):

KYLLÄ   EI.

Allekirjoitus_____

Nimen selvennys_____

Jyväskylässä ___/___/2018

Lämmin kiitos!

LIITE 6. Tutkimuslupahakemus Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitokselle.

Tutkimuslupahakemus

Vastaanottaja

Jyväskylän yliopisto

Kasvatustieteiden laitos

Tutkimusjohtaja Anna Rönkä

Arvoisa vastaanottaja,

anomme lupaa seuraavaan, Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineen sisällä toteutettavaan tutkimukseen, joka on samalla tutkijoiden proseminaarityö ja kandidaatintutkielma.

Tutkimuksen nimi

E-portfolio-prosessi varhaiskasvatuksen opiskelijoiden oman osaamisen tunnistamisen apuvälineenä.

Tutkimuksen toteuttaja, tekijät ja ohjaaja

Tekijät

Sauli Kurento

Ohjaaja

Johanna Terävä

Yliopistonlehtori

Olli Tamminen

Alustavat tutkimuskysymykset

1. Kuinka e-portfolioa voisi tutkimusaineiston perusteella kehittää?
2. Mitä e-portfolio merkitsee varhaiskasvatuksen opiskelijoille?

Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja ajankohta

Tämän tutkimuksen aihe sai alkunsa Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen oppiaineen tarpeesta saada tietoa syksyllä 2017 alkaneesta e-portfolio-käyttökokeilusta varhaiskasvatustieteen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden keskuudessa. E-portfolio, jota syksyllä 2017 aloitettiin pilotoida, on varhaiskasvatustieteen maisteriopiskelijoiden kehittämä, ja samalla heidän maisteriopintojen kehittämistyönsä.

Olemme olleet aktiivisesti mukana varhaiskasvatuksen opintojen kehittämisessä opintojemme alusta lähtien ja siksi koemme aiheen merkityksellisenä ja kiinnostavana sekä henkilökohtaisesti että koko oppiaineemme kannalta. Varhaiskasvatuksen opinnot ovat lisänneet tietoisuuttamme lastentarhanopettajan vakaan ammattitaidon yhteiskunnallisesta merkityksestä. Lastentarhanopettajat, jotka tiedostavat oman osaamisensa, pystyvät toteuttamaan laadukasta varhaiskasvatusta ja tekemään sitä näkyväksi kaikille toimijoille varhaiskasvatuksen alalla sekä sen ympärillä.

Tutkimuksemme tavoitteena on kartoittaa varhaiskasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia e-portfolion roolista oman osaamisen tunnistamisen apuvälineenä. E-portfolio otettiin oppiaineessamme käyttöön viime syksynä ensimmäistä kertaa, ja tästä syystä on tärkeää saada tietoa sen toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta sitä käyttäviltä opiskelijoilta. Tutkimuksemme avulla pyrimme tukemaan e-portfolion arviointia ja kehittämistä.

Tutkimuksemme toteutetaan VKTA4300 Proseminaari ja kandidaatintutkielma -opintojakson aikataulun mukaisesti 15.1.-31.5.2018 välisenä aikana. Tutkimusaineisto kerätään helmikuun aikana ja proseminarityö on tarkoitus palauttaa 26.4. mennessä. Tutkimuksen tarkempi aikataulu selviää tutkimusprosessin aikana. Tutkimusraportti luovutetaan varhaiskasvatustieteen henkilöstön käyttöön sekä tutkittavien luettavaksi proseminarityön arvioinnin jälkeen toukuun aikana.

Tutkimusaineisto

Tutkimusaineiston lopullinen koostumus on tässä vaiheessa vielä osittain epäselvää, mutta varmaa on, että aineistomme osana tulee olemaan alle kymmenestä yksilöhaastattelusta koostuva haastatteluaineisto. Haastateltavat ovat varhaiskasvatustieteen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita, ja haastattelun aiheet pyörivät e-portfoliokokemusten ja oman asiantuntijuuden kasvun ympärillä.

Yksilöhaastattelujen lisäksi järjestämme ehkä ryhmähaastattelun tutkittaville ja heidän e-portfolioprosessissaan mukana oleville opettajille. Lisäksi pohdimme havainnointiaineiston keräämistä yhdeltä e-portfolion käyttöön keskittyvältä demolta sekä mahdollisesti haastateltavien tuottamien e-portfoliokirjoitusten käyttöä tutkimuksessamme lisäaineistona.

Haastateltavien hankinnan toteutamme teettämällä lyhyen, kirjallisen kyselyn varhaiskasvatuksen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille joko yliopistolla tapahtuvan yhteisluennon tai demonstraatio-opetuksen yhteydessä. Luvan kyselyn toteuttamiseen hankimme opetuksesta vastuussa olevalta opettajalta henkilökohtaisesti. Kirjallisen kyselyn tarkoituksena on saada tutki-

mukseen osallistumisesta kiinnostuneiden yhteystiedot henkilökohtaista yhteydenottoa varten sekä kartoittaa osallistumishalukkaiden taustatietoja.

Tutkimusaineistoa käytetään kevätkaudella 2018 toteutuvan kandidaatintutkielman prosessin loppuun viemiseen vaativan ajan.

Tutkimusaineiston suojaus, säilyttäminen ja hävittäminen

Tutkimusaineisto kerätään äänitiedostoiksi ja äänitallenteet litteroidaan tekstimuotoon. Äänitallenteita käsitellään toisen tutkijan henkilökohtaisella tietokoneella ja tekstimuotoiset litteraatit sekä äänitiedostot tallennetaan tutkijoiden hallussa oleville muistitikuille, joita molemmilla tutkijoilla on hallussaan yksi kappale. Edellä kuvattu mahdollinen lisäaineisto saatetaan sähköiseen muotoon ja säilytetään muistitikuilla, ja mahdollisesti tarvittavat kenttämuistiinpanot ja kyse-lykaavakkeet säilytetään tutkijoiden kotona vain heidän saatavillaan ja tuhotaan silppuamalla sähköiseen muotoon saattamisen jälkeen.

Säilytämme tutkimusaineiston proseminarityöomme arviointiin asti, jonka jälkeen äänitallenteet sekä litteroitu aineisto hävitetään poistamalla ääni- ja tekstimuotoiset tiedostot tallennuskohteilta.

Palaute tuloksista

Tutkimuksemme tulokset annetaan varhaiskasvatustieteen oppiaineen henkilöstön käyttöön E-portfolion kehittämistyön tueksi. Tutkittavat saavat tutkimuksemme raportin luettavaksi.

Sitoumukset

Sitoudumme siihen, että emme käytä hankittuja tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. Emme myöskään käytä saamiamme tietoja tutkittavien tai heidän läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus. Emme luovuta henkilötietoja sivulliselle. Tietoja käytämme vain VKTA4300 Proseminaari ja kandidaatintutkielma -opintojakson aikana ja suojaamme, säilytämme ja hävitämme tiedot edellä kuvatusti.

Jyväskylässä 17.1.2018.

Olli Tamminen

Sauli Kurento